

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

ΕΤΟΣ 16° ΤΕΥΧΟΣ 88° ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2016

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Ίδιοκτήτης:

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

Υπεύθυνος Ύλης:

Σταύρος Όλύμπιος

Διευθυντής Γραφείου Ποιμαντικής Διακονίας

Διευθύνεται

από Συντακτική Έπιτροπή

Διεύθυνση:

Όδός Αγίου Ανδρέου 306,

Τ.Θ. 56091, Τ.Τ. 3304

Λεμεσός - Κύπρος

Τηλ.: 00357-25864311

Ίστοσελίδα:

www.imlemesou.org

Συνδρομές:

Έσωτερικού €7

Έξωτερικού €10

Τιμή Τεύχους: €1

Έξωφύλλο: Λεπτομέρεια Βημοθύρων, σκηνή Ευαγγελισμού 18ος αι. (Εικονοφυλάκιο Ίεράς Μητροπόλεως Λεμεσού

Όπισθόφυλλο: Παρεκκλήσιο

Άγ. Μάμαντος Λουβαρά (15ος αι.)

Οι άρθρογράφοι έχουν τήν απόλυτη ευθύνη των απόψεών τους

Στιχηρό ιδιόμελο αίνων τῆς Τυρινῆς

«Τό στάδιον τῶν ἀρετῶν
ἠνέωκται, οἱ βουλόμενοι
ἀθλῆσαι εἰσέλθετε, ἀνα-
ζωσάμενοι τόν καλόν τῆς
Νηστείας ἀγῶνα, οἱ γάρ
νομίμως ἀθλοῦντες, δικαί-
ως στεφανοῦνται, καί ἀνα-
λαβόντες τήν πανοπλίαν
τοῦ Σταυροῦ, τῷ ἐχθρῷ
ἀντιμαχησώμεθα, ὡς τεῖχος
ἄρρηκτον κατέχοντες τήν
Πίστιν, καί ὡς θώρακα τήν
προσευχήν, καί περικεφα-
λαίαν τήν ἐλεημοσύνην,
ἀντί μαχαίρας τήν νηστεί-
αν, ἥτις ἐκτέμνει ἀπό
καρδίας πᾶσαν κακίαν».

*Σᾶς πληροφοροῦμε ὅτι ἀπό τό παρόν τεύχος τό
περιοδικό μας θά ἐκδίδεται ἀνά τριμηνία.*

Από τή Συντακτική Έπιτροπή.

Ὁ ἀδελφός τοῦ Ἀσώτου

τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου
Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου

Ἡ παραβολή τοῦ ἀσώτου υἱοῦ εἶναι ἀρκετή ἀπό μόνη της νά μᾶς διδάξει ὅλο τό μυστήριο τῆς πατρικῆς θεϊκῆς ἀγάπης καί τοῦ τρόπου σωτηρίας καί ἐπιστροφῆς τῶν ἀνθρώπων στόν Θεό. Ἔτσι, συνήθως, δίνεται μεγαλύτερη σημασία στόν ἄσωτο υἱό καί στόν τρόπο σωτηρίας του, ἀλλά καί στήν παρουσία τοῦ πατέρα, ὁ ὁποῖος μέ τήν ἄφατη πατρική ἀγάπη του δέχεται πίσω τόν ἄσωτο γιό του. Ὁ ἄλλος γιός ὅμως, ὁ ἀδελφός τοῦ ἀσώτου, μένει στό περιθώριο, χωρίς νά ἀσχοληθεῖ κανεῖς μ'αὐτόν. Ὅμως, ὅταν ἀκούω τήν παραβολή αὐτή, τό μυαλό μου μένει σ'αὐτόν τόν τύπο τοῦ ἀνθρώπου, γιατί αισθάνομαι ὅτι ἐμεῖς οἱ «θρησκοί» μοιάζουμε μ' αὐτόν οἱ περισσότεροι. Κινδυνεύουμε ἀπό τό σύνδρομο αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ἕνας μέγας κίνδυνος, πού παραμονεύει ὅλους μας. Στό Εὐαγγέλιο γίνεται ἀναφορά γιά τόν μεγαλύτερο γιό μέ λίγα λόγια. Ὅταν ἐπέστρεψε ὁ ἄσωτος υἱός καί ἔγινε ἡ ὑποδοχή του ἀπό τόν πατέρα καί διέταξε νά φέρουν τήν πρώτη στολή γιά νά τόν ντύσουν, καί νά θυσιάσουν τό μοσχάρι τό σιτευτό καί νά γίνει χαρά καί εὐφροσύνη στό σπίτι, γιατί ὁ ἄσωτος ἦταν σάν νεκρός πού ἐπέζησε, καί χαμένος καί βρέθηκε, λέει ἡ παραβολή στή συνέχεια: «Ἦν δέ ὁ υἱός αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ». Ὁ μεγαλύτερος υἱός ἦταν στόν ἀγρό ἐργαζόμενος στήν ἐργασία τοῦ πατέρα του. «Καί ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ ἤκουσε συμφωνίας καί χορῶν», καί ὅταν ἔφτασε στό σπίτι ἤκουσε ὅλη αὐτή τήν ἱστορία. Αὐτό πού μᾶς παραπέμπει στήν πύον πάνω στιγμή, πού γράφει γιά τόν ἄσωτο υἱό, εἶναι ὅταν στράφηκε πίσω καί πλησίασε στό σπίτι, καί ἐνῶ ἦταν ἀκόμη μακριά, ὁ πατέ-

ρας του ἔτρεξε καί τόν ἀγκάλιασε καί τόν καταφίλησε καί «ἐπέπεσε ἐπὶ τόν τράχηλον αὐτοῦ». «Καί ἰδὼν αὐτόν ὁ πατήρ ἐσπλαγχνίσθη». Λέει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἕναν ὠραῖο λόγο: «πῶς τόν εἶδε ὁ πατέρας, ἀφοῦ ἦταν μακριά;» Οἱ ὀφθαλμοί τοῦ πατέρα ἔχουν μεγάλο βλέμμα καί μεγάλη δύναμη. Τόν εἶδε μέ τά μάτια τῆς ψυχῆς του, μέ τήν ἀγάπη του καί τήν εὐσπλαγγνία του.

Ἔτσι βλέπουμε δύο σκηνές: ὁ ἕνας πηγαίνει καί ὅταν πλησιάζει τόν δέχεται ὁ πατέρας του καί τόν καταφιλεῖ καί τόν παρηγορεῖ καί τόν ἐνδύει μέ τή στολή τήν πρώτη, ἐνῶ ὁ ἄλλος πηγαίνει καί μόλις ἀκούει τούς χορούς καί τά τραγούδια μέσα στό σπίτι, φωνάζει ἕνα δούλο του καί θέλει νά μάθει τί συμβαίνει. Ταράχτηκε, δέν τοῦ ἄρεσε. Ὁ δούλος τοῦ εἶπε ὅτι ἐπέστρεψε ὁ ἀδελφός του καί ὅτι ὁ πατέρας του θυσίασε τόν μόσχο τόν σιτευτόν, γιατί τόν παρέλαβε καί τόν ἐδέχθη ζωντανό καί ὑγιή. Τότε ὁ ἀδελφός «ὠργίσθη καί οὐκ ἠθέλεν εἰσελθεῖν», ὀργίστηκε τόσο πολύ, πού δέν ἠθέλε νά μπεῖ στό σπίτι. «Ὁ οὖν πατήρ αὐτοῦ ἐξεληθὼν παρεκάλει αὐτόν». Τότε βγήκε πάλι ὁ πατέρας, ὅπως καί προηγουμένως νά ὑποδεχθεῖ τόν ἄσωτο, καί τόν παρακαλεῖ καί τόν ἰκετεύει νά περάσει στό σπίτι. Αὐτός ὅμως εἶπε στόν πατέρα: «ἰδοὺ τосαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καί οὐδέποτε ἐντολήν σου παρήλθον, καί ἐμοί οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετά τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ». Ἐχει τόσα χρόνια πού σοῦ δουλεύω καί ποτέ δέν παρέβηκα καμία ἐντολή σου καί σέ μένα ποτέ δέν ἔδωκας οὔτε ἕνα ἐρίφιο, ὥστε νά χαρῶ μέ τούς φίλους μου. «Ὅτε δέ ὁ υἱός σου οὗτος, ὁ καταφαγὼν σου τόν βίον μετά πορνῶν, ἦλθεν,

ἔθυσας αὐτῷ τόν μόσχον τόν σιτευτόν». Ὅταν ἦρθε ὁ υἱός σου αὐτός πού σου κατέφαγε τήν παρουσία, θυσίασες τό μοσχάρι τό σιτευτόν. Τότε τοῦ εἶπε ὁ πατέρας: «τέκνον, σύ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καί πάντα τά ἐμά σά ἐστί. Παιδί μου, ἐσύ ἦσουν πάντοτε μαζί μου καί ὅλα τά δικά μου ἦταν καί δικά σου. «Εὐφρανθῆναι δέ καί χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρός ἦν καί ἀνέζησε, καί ἀπολωλώς ἦν καί εὐρέθη». Ἐπρεπε νά χαρεῖς καί νά εὐφρανθεῖς, διότι ὁ ἀδελφός σου αὐτός ἦταν νεκρός καί ἀναστήθηκε καί ἀνέζησε, ἦταν χαμένος καί βρέθηκε.

Αὐτό εἶναι τό κείμενο τῆς περικοπῆς πού ἀναφέρεται στόν δεύτερο υἱό. Πράγματι, νομίζω ὅτι, ἂν κανεῖς θέλει νά λυπηθεῖ κάποιον σ'αὐτή τήν ἱστορία, ἀναπόφευκτα καί ἄξιος πολλῶν δακρῶν εἶναι ὁ ἄλλος υἱός, ὁ μέγας ἀδελφός. Εἶναι ἄξιος δακρῶν, γιατί τελικά αὐτός δέν ἔζησε πραγματικά μαζί μέ τόν πατέρα, δέν κοινώνησε μέ τόν πατέρα, οὔτε χάρηκε, οὔτε κατάλαβε τόν πατέρα του. Ἐδῶ εἶναι καί ἡ μεγάλη τραγωδία, τό ὅτι δηλαδή αὐτό τό παιδί συμπεριφέρθηκε ἔτσι. Γιατί οὐσιαστικά ποτέ δέν κατάλαβε τόν πατέρα του. Ἦταν τόσα χρόνια μαζί του, ὅπως ὁ ἴδιος ἐκαυχάτο «ἰδοῦ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καί οὐδέποτε ἐντολήν σου παρήλθον». Τόσα χρόνια σου δουλεύω, καί ἀκολουθοῦσα πάντα τήν ἐντολή σου, ἀλλά ποτέ δέν μοῦ ἔδωσες οὔτε ἓνα κατσίκι, γιά νά φάω μέ τούς φίλους μου. Ἡ τραγωδία βρίσκεται σ'αὐτό τό σημείο. Στό ὅτι δηλαδή τόσα χρόνια δέν κατάλαβε ποῖο πατέρα εἶχε δίπλα του. Ὁ ἄσωτος ἐνῶ ἔκανε τόσες ἁμαρτίες, φαίνεται ὅτι κάποια στιγμή ἀνακάλυψε τόν πατέρα του μέσα στήν καρδιά του. Ὅταν ὅμως κακοπαθοῦσε καί πεινοῦσε καί ἔβσκε τούς χοίρους καί ἔτρωγε ἀπό τήν τροφή τους, τόν εἶχαν ἐγκαταλείψει ὅλοι καί κανένας δέν τοῦ ἔδινε σημασία. Εὐρισκόμενος μέσα σ'αὐτή τήν τελεία ἐξαθλίωση καί ἀπόρριψη καί ἐγκατάλειψη, ἐκεῖ θυμήθηκε τό σπίτι τοῦ πατέρα του. Βρῆκε τόν ἑαυτό του καί ἀποφάσισε νά πάει πίσω στό σπίτι του. Αὐτό τό ἔκανε, γιατί ἤξερε ποιός εἶναι ὁ πατέρας του. Ἦταν βέβαιος ὅτι, ἂν θά πή-

γαινε πίσω, ὁ πατέρας θά τόν δεχόταν, καί αὐτός θά τοῦ ἔλεγε: «πάτερ, ἤμαρτον εἰς τόν οὐρανόν καί ἐνώπιόν σου, καί οὐκέτι εἰμί ἄξιος κληθῆναι υἱός σου». Δέν εἶμαι ἄξιος νά ὀνομάζομαι γιός σου, ἀλλά κάνε με σάν ἓναν ἀπό τούς δούλους σου. Αὐτό ἦταν τό κλειδί πού ἄνοιξε τήν καρδιά τοῦ πατέρα. Ἀλλά ἤξερε τόν πατέρα καί τόν τρόπο πού θά μιλήσει σ'αὐτόν. Ὁ μέγας δυστυχῶς δέν τό ἤξερε αὐτό. Δέν κατάλαβε ποτέ τόν πατέρα του.

Καί γιά τά δικά μας δεδομένα εἶναι τραγωδία, ὅταν βλέπουμε ἀνθρώπους μέσα στήν Ἐκκλησία πού ἐργάζονται, ὅπως ὅλοι μας, τήν πνευματική ἐργασία, νά ἀγωνίζονται πνευματικά, νά διαβάζουν, νά νηστεύουν, νά προσεύχονται καί νά κάνουν ὅλα αὐτά τά πράγματα, ἀλλά νά ἔχουν μία συμπεριφορά ἀκατανόητη: σάν νά μήν ἄκουσαν καί δέν εἶδαν ποτέ τόν Θεό μπροστά τους καί δέν κατάλαβαν ποτέ τό Εὐαγγέλιο, σάν νά ἦταν κάτι ἄγνωστο γ'αὐτούς. Καί λέει κανεῖς, πῶς εἶναι δυνατόν ἓνας ἄνθρωπος νά εἶναι τόσα χρόνια μέσα στήν Ἐκκλησία, νά κοινωνεῖ, νά προσεύχεται καί νά ἔχει σκληρότητα καί μία κατάσταση μέσ στήν ψυχή του, πού δέν ἔχει καμιά σχέση μέ τόν Χριστό; Γιατί τό παθαίνουμε αὐτό; Γιατί παθαίνουμε ὅ,τι ἔπαθε καί ὁ μέγας υἱός. Μάς μπαίνει ἡ ἰδέα ὅτι «ἰδοῦ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καί οὐδέποτε ἐντολήν σου παρήλθον». Ἐγώ εἶμαι τόσα χρόνια δούλος τοῦ Θεοῦ, ποτέ δέν παράκουσα μία ἐντολή. Αὐτή ἡ ικανοποίηση τοῦ ἑαυτοῦ μας ὅτι κάνουμε πράγματα τά ὅποια εἶναι εὐάρεστα στόν Θεό, αὐτή ἡ πεποιθήση ὅτι τηροῦμε τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ, καί πράγματι τίς κάνουμε ὅπως τό παιδί τῆς παραβολῆς, πού ἦταν τόσα χρόνια στή δούλεψη τοῦ πατέρα του, αὐτή ἡ πεποιθήση εἶναι καί ἡ αἰτία νά ἔχουμε μία εἰκόνα τοῦ ἑαυτοῦ μας ἐντελῶς λανθασμένη. Ὅταν θά ἔρθει ἡ ὥρα πού θά φανεῖ τί ἔχουμε μέσα στήν ψυχή μας, τότε βγαίνει πρός τά ἔξω ἓνας ἑαυτός καί ἓνας ἄνθρωπος τελείως παράξενος, ἀλλότριος τοῦ Θεοῦ, μάλιστα μ'ἓνα πρόσχημα δικαιοσύνης, ὅπως εἶχε αὐτός ὁ μέγας υἱός. Λέει

ὁ μεγαλύτερος υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα του: «ὁ υἱὸς σου, δὲν τὸν εἶπε κἂν ἀδελφὸ του, ἐνῶ κατέφαγε τὴν περιουσία σου ὅλη, καὶ τὴ ζωὴ του τὴν πέρασε μέσα στὴν πορνεία καὶ τὴν ἀκαθαρσία, ἦρθε τώρα πίσω καὶ ἀπολαμβάνει ὅ,τι εἶχε προηγουμένως καὶ ἀκόμα περισσότερα, ἐνῶ αὐτὸς δὲν ἀπόλαυσε αὐτὴ τὴν περιποίηση ἀπὸ τὸν πατέρα. Γιατί λοιπὸν αὐτό; Διότι ἀκριβῶς δὲν αισθάνθηκε ποτέ του τὴν ἀνάγκη νὰ γνωρίσει τὸν πατέρα του.

Λέει κάπου ὁ Χριστὸς: «αὕτη ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσι σέ τὸν μόνο ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν». Ἡ αἰώνιος ζωὴ εἶναι ἡ γνώση τοῦ Θεοῦ. Καὶ τί σημαίνει γνώση τοῦ Θεοῦ; Αὐτὸ πού λέει ὁ Χριστὸς: «μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶος εἰμί καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ». Τελικὰ ἡ σχέση μας μέ τὸν Θεὸ δὲν εἶναι σχέση ὁπαδοῦ. Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι κάτι πού μᾶς ἀρέσει, καὶ τὸν πιστεύουμε ἀλλὰ εἶναι κάτι πολὺ περισσότερο, γιατί μᾶς ἀποκαλύπτει τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ δημιουργία μας εἶναι κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωση τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ γίνουμε ὅμοιοι μέ τὸν Θεὸ Πατέρα μας. Πῶς μπορούμε διαφορετικὰ νὰ εἴμαστε πραγματικὰ παιδιὰ του; Ἄν δὲν ἔχουμε ἴχνη

πού νὰ μοιάζουν μαζί Του, πῶς θὰ τοῦ μοιάσουμε; Καὶ γιὰ νὰ μὴν νομίζουμε ὅτι θὰ τοῦ μοιάσουμε ἐξωτερικὰ καὶ ἔτσι θὰ γίνουμε ὅμοιοι μέ Αὐτόν, μᾶς ἀποκάλυψε ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτό Του, λέγοντάς μας: «μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶος εἰμί καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ καὶ εὐρήσητε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν». Μέ ἓνα λόγο ὁ Θεὸς μᾶς ἀποκάλυψε τὸν ἑαυτό Του ὁλόκληρο. Γιὰ νὰ μὴν πλανώμεθα καὶ νὰ μὴν βρισκουμε δικαιολογία ὅτι δὲν ξέραμε ἢ δὲν καταλάβαμε ὅτι ἔτσι εἶναι. Γιὰ νὰ τὸ καταλάβουμε ὅμως πρέπει νὰ συντριψουμε τὸ εἶδωλό μας. Ἄν δὲν συντριβεῖ αὐτὸ τὸ εἶδωλο τοῦ καλοῦ ἀνθρώπου, τοῦ φρόνιμου, τοῦ ἠθικοῦ, τοῦ καθὼς πρέπει, τοῦ συνετοῦ, τοῦ δουλευτῆ στὸν Θεὸ καὶ μάλιστα τοῦ «τοσαῦτα ἔτη» ἐργαζομένου, δὲν πρόκειται νὰ τὸν καταλάβουμε.

Ἔλεγαν κάποιοι τύποι, λίγο περιεργοί, στὸν Γέροντα Παΐσιο: «Γέροντα, ἔχετε πολλὰ χρόνια στό Ἅγιον Ὄρος»; Αὐτὸς τοὺς ἔλεγε πῶς ἦρθε τὴν ἴδια χρονιά μέ τὸ μουλάρι τοῦ γείτονα. Τὴ χρονιά πού ἔφερε αὐτὸς τὸ μουλάρι του στό Ἅγιον Ὄρος, μπήκε κι αὐτός. Ἦθελε νὰ τοὺς πεῖ ὅτι καὶ τὸ μουλάρι εἶναι στό Ἅγιον Ὄρος, ὅμως δὲν ἔγινε καὶ κανένα ἅγιο μουλάρι, μουλάρι ἦταν, μου-

λάρι ἔμεινε. Βέβαια, τό ἔλεγε ἀπό ταπεινώση γιά τόν ἑαυτό του, καί δέν εἶχε μεγάλη ἰδέα γιά τόν ἑαυτό του. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ πέρασαν μέσα ἀπό τήν κάμνο τῶν πειρασμῶν καί τῶν θλίψεων καί ἀπέκτησαν τήν ταπεινώση. Καί ὅταν λέμε πειρασμό μὴν πηγαίνει τό μυαλό μας μόνο σέ πειρασμούς, πού παθαίνει κανεὶς γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καί διώκεται, γιατί εἶναι εὐσεβής καί ἀγαπᾷ τόν Χριστό. Ἔχει πειρασμούς ἀμαρτίας καί παθῶν πού μᾶς ἐξευτελίζουν, ἀλλά καί πειρασμούς ἀθεΐας καί ἄλλους πολλούς. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού δοκιμάζουν φοβερούς πειρασμούς. Ἄν διαβάσουμε τόν βίο τοῦ Ἁγίου Νήφωνος ἐπισκόπου Κωνσταντινῆς, θά δοῦμε τί φοβερούς πειρασμούς πέρασε. Γιά ἀρκετά χρόνια, ἐνῶ ἦταν φοβερός ἀγωνιστής, πολεμεῖτο ἀπό τόν πειρασμό τῆς ἀθεΐας. Τοῦ ἔλεγε ὁ διάβολος ὅτι δέν ὑπάρχει Θεός. Αὐτός ἔλεγε: «Κύριε, βοήθά με». Ἦταν τόσο ἰσχυρός ὁ πόλεμος, πού θά τρελαινόταν. Τοῦ ἔλεγε ὅτι ἐσύ εἶσαι πόρνος, μοιχός καί τόν πολεμοῦσε συνεχῶς. Τότε ὁ Ἅγιος ἀπαντοῦσε στόν διάβολο «ἐγώ κἄν πορνεύσω κἄν μοιχεύσω κἄν φονεύσω κἄν ὀτιδήποτε πράξω, τῶν ποδῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ οὐκ ἀφίσταμαι». Ἔβαλε τόν ἑαυτό του ἐκεῖ κάτω, συνέτριψε τό εἶδωλό του, ἔφυγε τήν εἰκόνα τοῦ καλοῦ παιδιοῦ, τοῦ καλοῦ ἀνθρώπου, τοῦ καθῶς πρέπει, τοῦ ἠθικοῦ πού ἔχει «καθαρό τό μέτωπό του καί τά χέρια του». Ἔφυγαν ὅλες αὐτές οἱ εἰκόνες καί συνετρίβη.

Θεωρῶ ὅτι ὁ Ἄσωτος εὐρισκόμενος σέ χώρα μακρινή καί ζώντας ἀσώτως καί περνώντας ὅλη αὐτή τήν καταστροφική ταλαιπωρία, ἀφοῦ κατέστρεψε τά πάντα, συνέτριψε τόν ἑαυτό του ἀλλά ὄχι ζωηφόρα. Παρόλο πού διαλύθηκε κυριολεκτικά ὅταν ἔβροκε τούς χοίρους, καί πεινοῦσε καί ὄλοι τόν ἐγκατέλειψαν καί ἔφτασε στόν ἄδη τῆς ἀπόρριψης καί τῆς ἐγκατάλειψης, ἐκεῖ θυμῆθηκε τόν πατέρα του. Ἐκεῖ πού ἦταν σκοτάδι, ἄδης, ἀπελπισία. Ἐκεῖ πού λές ὅλα τελείωσαν καί ὁ θάνατος σοῦ φαίνεται λύτρωση. Ἐκεῖ βρῆκε τόν ἑαυτό του. Τόν πατέρα του τόν συνάντησε ἐκεῖνη τή συγκεκριμένη στιγ-

μή, πού εἶπε: «Ἀναστάς πορεύσομαι πρὸς τόν πατέρα». Αὐτό τό πράγμα τόν βοήθησε νά συνέλθει. Ὁ ἄλλος δέν εἶχε καμία τέτοια ἐμπειρία. Ὅχι γιατί τοῦ τήν στέρησε ὁ Θεός, ὄχι γιατί τοῦ τήν στέρησε ὁ πατέρας του, ἀλλά γιατί ἡ ἰδέα περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, ὅτι τόσα χρόνια αὐτός δέν παρέβηκε καμία ἐντολή καί ἦταν καλός υἱός καί ποτέ δέν τόν ἐγκατέλειψε, τοῦ δημιούργησε τήν αὐτοπεποίθηση, τήν καλή εἰκόνα γιά τόν ἑαυτό του, ἡ ὁποία δέν τόν ἄφησε νά ἀνακαλύψει τόν Θεό πατέρα του. Αὐτή εἶναι ἡ τραγωδία τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, ἀλλά καί ἡ τραγωδία πού πολλές φορές κυριεύει κι ἐμᾶς, τούς «θρήσκους» ἀνθρώπους. Ἐπειδὴ δέν κάνουμε καί μεγάλα κακά ἢ τά κάνουμε κρυφά ἢ τά δικαιολογοῦμε κιόλας καί δέν βιώνουμε αὐτή τήν κατάσταση καί δέν τήν καταλαβαίνουμε. Δέν μπορούμε νά λειτουργήσουμε ὅπως εἶναι ὁ Θεός, γιατί δέν βιώσαμε ποτέ τήν πραγματικότητα τοῦ Θεοῦ μέσα στήν καρδιά μας, ἀφοῦ ποτέ δέν τόν μάθαμε.

Ἐγώ λυπᾶμαι πολλές φορές καί πρῶτα τόν ἑαυτό μου, ὅταν βλέπω καί ἀκούω ἀνθρώπους τῆς Ἐκκλησίας, πού ἐκφράζονται ἀπαξιωτικά γιά ἄνθρωπο ἀμαρτωλό, πλανημένο, ἄσωτο, κακοποιό. «Μὴν τόν συναναστρέφεται, μὴν τοῦ μιλάς, γιατί εἶναι χαμένος». Ἐνας ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ δέν μπορεί νά κάνει διακρίσεις. Τό Εὐαγγέλιο δέν μᾶς διδάσκει νά βλέπουμε τούς ἄλλους ὑποτιμητικά. Πῶς μπορούμε νά λειτουργήσουμε μέ αὐτό τόν τρόπο; Σημαίνει ὅτι δέν καταλάβαμε ποτέ μας τί σημαίνει Εὐαγγέλιο, Θεός. Δέν καταλάβαμε ὅτι «ὁ Θεός ἀγάπη ἐστὶ καί ὁ ἔχων τήν ἀγάπη ἐν τῷ Θεῷ μένει». Δέν μπορεί νά λειτουργήσουμε διαφορετικά, δέν μπορούμε νά ὑπάρξουμε. Κριτήριο τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ εἶναι τό νά ἀγαπήσεις τόν ἀδελφό σου. Αὐτή εἶναι ἡ κρίση τοῦ Θεοῦ. Ὅλα ὅσα κάνουμε μέσα στήν Ἐκκλησία πρέπει νά καταλήγουν στήν ἀγάπη, καί ἡ νηστεία, καί ἡ προσευχή καί οἱ μετάνοιες. Ἄν δέν καταλήγουν ἐκεῖ στήν ἀγάπη καί ὅλα τρέφουν τόν ἐγωισμό καί τήν αὐτοπεποίθησή μας, τότε ἀντὶ οἱ ἀρετές νά γίνονται χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γίνονται

φαρμάκια, πού δέν μάς αφήνουν νά γνωρίσουμε τόν Θεό. Αυτό πράγματι είναι πολύ θλιβερό, γιατί θά ἔρθει ὥρα κάποια στιγμή στή ζωή μας ἀναπόφευκτα πού εἴτε ἕνας πειρασμός, εἴτε μία θλίψη ἢ μία δοκιμασία καί καταστροφή, ἕνας θάνατος, μία ἀρρώστια, κατάρρευση οικονομική ἢ ὀτιδήποτε ἄλλο, πού ἀμέσως θά μάς ἀναστατώσουν. Ἔτσι λέμε, γιατί ὁ Θεός δέν μέ προστάτευσε, γιατί σέ μένα, πού εἶναι ὁ Θεός, γιατί ὁ ἄλλος ὁ κακός ἄνθρωπος πού δέν πάει ἐκκλησία, πού δέν νηστεύει, πού δέν προσεύχεται, ὅλα τοῦ πάνε καλά κι ἐμένα ἀπό τό κακό στό χειρότερο; Ἀρχίζουν ὅλα αὐτά πού δείχνουν ὅτι ἡ πνευματική μας ζωή δέν εἶναι ὑγιής. Σίγουρα ὁ Θεός δέν παραβλέπει τίποτε. Ὅ,τι τοῦ δώσουμε θά τό πάρει καί θά μάς οικονομήσει, δέν θά μάς ἀπορρίψει, ἐάν κάνουμε ὅ,τι μπορούμε. Ὅμως αὐτή ἡ κρίση εἶναι σημαντική καί ἀπαραίτητη στή ζωή μας, γιά νά δοῦμε τί γίνεται μέ μάς. Τί γίνεται μέ τήν ποιότητα τοῦ ἑαυτοῦ μας.

Καί γιά νά μήν πλανόμαστε, ὁ Θεός διά τοῦ Ἀποστόλου Παύλου διά Πνεύματος Ἁγίου μάς ἀποκάλυψε τούς καρπούς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καί μάς λέει νά μήν πλανόμαστε καί νά νομίζουμε ὅτι εἴμαστε κάτι. Μᾶς ἔβαλε ἕνα κατάλογο πραγμάτων, γιά νά βάλουμε τόν ἑαυτό μας μπροστά καί νά τόν κρίνουμε. Καί λέει: «ὁ καρπός τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, πραότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, ἐγκράτεια» καί ἄλλα ἄμετρα χαρίσματα. Ἄς τά πάρουμε ἕνα ἕνα καί νά δοῦμε ποῖο ἀπ' ὅλα αὐτά ἀκολουθοῦμε, νά δοῦμε πῶς λειτουργεῖ ὁ ἑαυτός μας. Ἔχω χαρά στήν ψυχή μου ἢ ἔχω μόνο ὅταν γίνονται τά θελήματά μου, καί ὅλα μοῦ πάνε καλά; Ὅλα αὐτά ἂν δέν τά ἔχω, τί πρέπει νά κάνω; Νά κλάψω, καί νά διερωτηθῶ πού εἶναι ὅλα αὐτά; Αὐτή ἡ ἀπόσταση ἀπό τόν Θεό νά συντρίψει τήν καρδιά μου ἐπιτέλους καί νά καταλάβω ὅτι κάτι δέν πάει καλά. Καί ὅταν δῶ ἐκείνες τίς συμπεριφορές τίς ὑπερφιάλες, τίς ἐγωιστικές καί ἀπορριπτικές πρὸς τοὺς ἄλλους ἄνθρώπους, νά τίς ἀρνηθῶ. Τουλάχιστον ἄς γίνουμε εἰλικρινεῖς καί ἄς βροῦμε κι ἐμεῖς

αὐτό τό κλειδί τοῦ Θεοῦ. Τό κλειδί τοῦ Θεοῦ εἶναι αὐτό πού βρήκε καί ὁ Τελώνης: «ὁ Θεός ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ». Οὔτε τὰ μάτια του δέν σήκωσε στόν οὐρανό. Κτυποῦσε τό στήθος του καί ζητοῦσε ἀπό τόν Θεό νά τόν λυπηθεῖ. Ὁ ἄλλος ἔλεγε μέν «εὐχαριστῶ», ἀλλά δέν ἦταν, ὅπως πίστευε, «σάν τοὺς ἄλλους ἄνθρώπους», ἢ ὅπως τόν Τελώνη. Ἔκανε ἐλεημοσύνες, νήστευε καί ἦταν καλός!

Τό ἴδιο καί ὁ ἄσωτος, πῶς κέρδισε τόν Θεό; Μέ τόν ἴδιο τρόπο. Εἶπε: «πάτερ, ἡμαρτον εἰς τόν οὐρανόν καί ἐνώπιόν σου». Ἀμέσως ἔγινε δεχτός ἀπό τόν πατέρα. Ὁ ἄλλος πῆγε «δικαιωματικά»: «ἐγώ εἶμαι τόσα χρόνια καί σοῦ δουλεύω καί ποτέ δέν παρήλθα καμία ἐντολή σου». Ὅλα, βέβαια, αὐτά πού εἶπε ὁ ἀδελφός τοῦ ἀσώτου ἦταν ἀληθινά καί ἀνθρωπίνως ἴσως νά εἶχε καί δίκαιο. Ὅμως δέν ἤξερε τόν πατέρα του, δέν μπορούσε νά τόν πλησιάσει, δέν τόν ἔμαθε ποτέ, ἦταν ξένος πρὸς αὐτόν.

Λέει τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ γιά τόν ληστή: «κλειδα βαλὼν τό μνήσθητί μου ἐν τῇ Βασιλείᾳ σου» καί ἀμέσως ἄνοιξε τήν πόρτα τοῦ Παραδείσου καί μπήκε μέσα. Τό Εὐαγγέλιο τελικά ἔλεγαν οἱ Πατέρες εἶναι τόσο εὐκολο ἀλλά καί τόσο δύσκολο. Ὅποιος δέν βρεῖ τό κλειδί κτυπάει πάνω στήν πόρτα. Αὐτό τό κλειδί τοῦ Θεοῦ πρέπει νά βροῦμε. Ἡ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστή καί ὅλη ἡ εὐλογημένη περίοδος τοῦ Τριωδίου συνεχῶς μάς τό ἔχει μπροστά μας. Τήν ταπείνωση, τή μετάνοια, τή μίμηση τοῦ Θεοῦ. Πῶς θά μιμηθοῦμε τόν Θεό; Ἔγινε ἄνθρωπος, γιά νά τόν δοῦμε καί νά μάθουμε πῶς θά τόν μιμηθοῦμε. Ποιοί τόν μιμοῦνται; Αὐτοί πού τόν ἀκολουθοῦν παντοῦ: στό πάθος, στόν Σταυρό καί σέ ὅλα ἐκεῖνα τά ὅποια χαρακτηρίσαν τή ζωή Του, γιά νά μπορέσουμε νά δοῦμε καί τή δική μας Ἀνάσταση.

(ἀπόσπασμα ἀπομαγνητοφωνημένης ὁμιλίας)

Μεγάλη Τεσσαρακοστή

τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἐδέσσης κ. Ἰωήλ

Ακούγοντας τούς ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας μας τὴν περίοδο αὐτή, διαπιστώνουμε ὅτι πολλά μηνύματα ἀπευθύνονται στοὺς πιστοὺς Χριστιανούς, πού καλοῦνται νά ἀγωνισθοῦν πνευματικά. Προτρεπόμαστε νά ἀθλήσουμε «ἀναζωσάμενοι τὸν καλὸν τῆς νηστείας ἀγώνα» καὶ νά ταπεινώσουμε τὴν σάρκα μὲ τὴν νηστεία. Γιὰ νά μὴν ἀπελπισθοῦμε, ἡ περίοδος τῆς νηστείας, ἀλλὰ καὶ ἡ ἄσκηση τῆς νηστείας ὀνομάζεται «φαιδρά», «τερπνή», «ὑπερευλογημένη χάρη», «πάνσεππος», «ἄμωμος», «καιρὸς εὐφρόσυνος», «φαιδροτέρων ἀρετῶν», «συμπολίτις τοῦ οὐρανοῦ», «πνευματικὴ νηστεία». Ἡ Μ. Τεσσαρακοστὴ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τοὺς ὑνογράφους «καιρὸς εὐπρόσδεκτος», «καιρὸς μετανοίας», καὶ «ψυχωφελὴς Τεσσαρακοστὴ».

Ἐπίσης παρακαλοῦμε τὸν Χριστό νά μᾶς χαρίσει «ὄμβρους δακρῶν», γιὰ νά πενήθσουμε καὶ ἀποπλύνουμε «τὸν ρύπον τὸν ἐκ τῶν ἡδονῶν», γιὰ νά ἀποτρέψουμε κάθε πονηρὴ μεθόδευση τοῦ διαβόλου ἐναντίον μας καὶ γιὰ νά ἀπορρίψουμε «ὄλον τῆς ἀμαρτίας τὸν φόρτον». Καλοῦμαστε νά σταυρώσουμε τὰ μέλη «δι' ἐγκρατείας».

Ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ καὶ ἀπ' ὅλη τὴν ὑμνολογία τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ὅπως ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς περιόδου, πού φαίνεται στίς ἀκολουθίες, στόν τρόπο ζωῆς τῶν Χριστιανῶν στίς προσδοκίες τους καὶ στό ἦθος τους, καταλαβαίνουμε πὼς ἡ ἀγωγή πού δίδει ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι ἀσκητικὴ καὶ ἀγωνιστικὴ.

Κι ὅταν λέμε ἀσκητικὴ ἀγωγή δέν ἐννοοῦμε τὸν ἐγκλεισμό τῶν ἀνθρώπων σέ μοναστή-

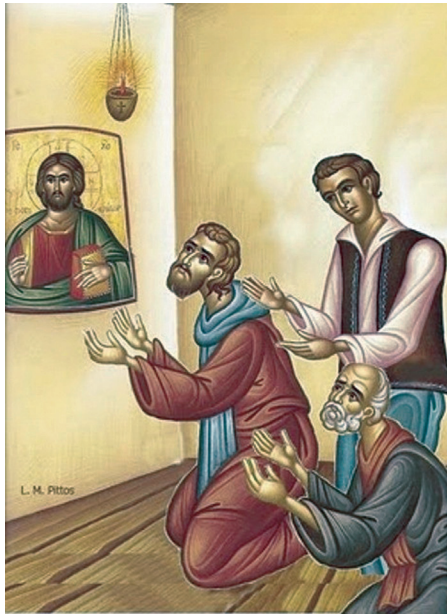
ρι, ἀλλὰ τὴν πνευματικὴ νηφαλιότητα, τὴν ἐπαινετὴ βία τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὴν προσωπικὴ μας συμμετοχὴ στὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ.

Εἶδατε τί εἶχε πεῖ ὁ Χριστός; «Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης, ὅτι πλατεία ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς. Τί στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσιν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν».

Ἐκεῖνος πού ἔχει ἀποφασίσει «ἐμπόνως», δηλαδή μὲ κόπο, νά ἀρχίσει νά ἐργάζεται τις ἐντολές τοῦ Θεοῦ, καὶ μὲ θερμὴ ἀγάπη τὸν ἐλαφρὸ ζυγὸ τῆς ἀσκήσεως «ἐπαυχένιον ἄρας» (δηλαδή, ἀφοῦ πήρε πάνω στόν αὐχένα του) δέν λογαριάζει τὸ σῶμα του, δέν φοβάται τὴν τραχύτητα τῶν ἐργῶν τῆς ἀρετῆς, δέν σκιάζεται ἀπὸ τοὺς κόπους, δέν εἶναι ἀμελής καὶ ράθυμος γιὰ τοὺς ἀγῶνες. Ὁ ἀγωνιστὴς ἄνθρωπος μὲ πολὺ ζεστὸ πόθο ὀργώνει τοὺς αὐλάκες τῆς ἀρετῆς μὲ κάθε κακο-

πάθεια, βλέποντας μόνο τὸν ἑαυτό του καὶ τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ. Κάθε μέρα μὲ δάκρυα μετανοίας σπείρει τὰ σπέρματα τῶν ἀρετῶν, γιὰ νά καρποφορήσει ἀργότερα τὴν θεία γνώση καὶ τὴν χλόη τῆς ἀπαθείας, λέγει ἓνας φιλοκαλικὸς Πατέρας.

Ἀπὸ τὴν μιά μεριά ὁ κόσμος μὲ ὅλα του τὰ μέσα μᾶς λέγει καὶ μᾶς παρακινεῖ νά ἀκολουθήσουμε τὸν «εὐρὺ δρόμο» τῆς ἀμαρτίας καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ἡ Ἐκκλησία μᾶς τονίζει πὼς ἡ ἀληθινὴ καὶ μόνιμη χαρὰ εἶναι ὁ δρόμος τῶν θλίψεων καὶ τῶν πειρασμῶν. Στὴν ἐκλογή μας γιὰ τὸν Χριστό «χεῖρα βοηθείας» δίδει ἡ Ἐκκλησία. Ἡ Μεγάλη Τεσ-

σαρακοστή είναι τό σχολείο τής μετάνοιας, πού θά μάς δώσει τήν ευκαιρία νά γιορτάσουμε τό Πάσχα, πού είναι τό τέλος τών παλαιών καί ή είσοδος του νέου.

Ο άγιος Γρηγόριος ό Παλαμάς γράφει πώς έξαιτίας τής «προγονικής καταδίκης» κατακριθήκαμε νά διάγουμε τίς ήμέρες τής ζωής μας μέσα στον πόνο καί τόν μόχθο, «καί τούτο διαφυγείν ούκ ένι», δηλαδή καί αυτήν τήν κατάσταση δέν υπάρχει περίπτωση νά τήν διαφύγουμε. «Ποιήσωμεν τήν ανάγκην φιλοτιμίαν, τό άκουσίως προσόν ώς έκούσιον τῷ Θεῷ προσενέγκωμεν», άφού είμαστε, πού είμαστε καταδικασμένοι, νά ζούμε οδυνηρά πάνω στή γή, τουλάχιστον νά άσκηθούμε έκούσια, νά προσφέρουμε έκούσιους πόνους, όπως π.χ. τήν νηστεία, τήν προσευχή, τήν έκούσια πτωχεία κ.ά. στον Θεό. Στον Θεό αντί για τά μόνιμα πού μάς προσφέρει, νά δώσουμε τά πρόσκαιρα, «καί τών δεινών αντίληψόμεθα τά χρηστότατα», πού μάς χαρίζουν τήν αιώνια άνεση, «τόν πρόσκαιρον πόνον άπεργαζόμενοι», άς έκμεταλλευθούμε τόν πρόσκαιρο πόνο.

Πράγματι μπορεί ή νηστεία νά φαίνεται σκληρή πολλές φορές, αλλά άν τήν έξασκήσουμε μέ αγαθό λογισμό, τότε φέρνει πλούσιους πνευματικούς καρπούς.

Βέβαια καί ό Κύριος καί οι Απόστολοι καί ό ψαλμωδός μάς προτρέπουν στην πνευματική ζωή καί στην σωματική άσκηση, «είσελθε εις τό ταμείον σου, καί κλείσας τήν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρί σου τῷ έν τῷ κρυπτῷ, καί ό πατήρ σου ό βλέπων έν τῷ κρυπτῷ άποδώσει σοι έν τῷ φανερωῷ», λέγει ό Κύριος. Ἡ ό ψαλμωδός, «ει έμνημόνευόν σου επί τής στρωμνής μου, έν τοίς ὄρθροις έμελέτων εις σε», πρωί-πρωί σηκωνόμουν καί στό στόμα μου είχα τά θεία λόγια, τήν ιερή μελέτη τής προσευχής.

Ποιά όμως είναι τά χαρακτηριστικά τής Ὁρθόδοξης πνευματικής ζωής; Ὅ,τι κάνουμε τό κάνουμε από αγάπη πρὸς τόν Θεό, καί για νά κόψουμε τά πάθη μας πού μάς έμποδίζουν νά πλησιάσουμε τόν Θεό καί για νά πάρουμε τήν χάρη του, πού είναι ή ζωή τών ανθρώπων. Ποτέ δέν κάνουμε κάτι από

άνθρωπαρέσκεια καί για τόν έπαινο τών ανθρώπων, π.χ. ή τήρηση τής νηστείας ή ή συμμετοχή μας στίς πολύωρες ακολουθίες ή ή έλεημοσύνη μας καί γενικά ή βία του έαυτού μας στην έγκράτεια (βία, πού οι Πατέρες ονομάζουν επαινετή), θά πρέπει νά γίνεται μέ ταπείνωση καί αγάπη πρὸς τόν Θεό.

Μεγάλοι Πατέρες πού έκαναν φοβερές άσκήσεις, θεωρούσαν τόν έαυτό τους ως τίποτε. Λένε για τόν περιβόητο άσκητή Ἀρσένιο «ότι ούδέ ως ευτελή μετά ευτελών ανθρώπων έαυτόν κατατάξει ή νέσχετο, άλλ'ώς κύνα ελογίσατο έαυτόν», δέν άνεχόταν τόν έαυτό του ούτε ως ευτελή ανάμεσα στους ευτελείς, αλλά τόν λογιζόταν ως ένα κύνα.

Ἡ άσκηση σκοπό έχει νά μάς παρακινήσει νά άπαρνηθούμε τό έγώ μας. Είναι μά δυναμική πάλη του ανθρώπου νά υπερβεί τά άπρόσωπα - άτομικά στοιχεία τής βιολογικής του φύσης, νά ολοκληρωθεί μέσα από τήν σχέση μέ τόν Θεό καί τόν συνάνθρωπό του. Κάνοντας τήν νηστεία τής Ἐκκλησίας μας, υποτάσσουμε τό έγώ μας στην καθολική πείρα τής Ἐκκλησίας, στό λειτουργικό τυπικό, στα μυστήρια, στην άσκηση πού ή Ἐκκλησία ορίζει, στην έγκράτεια, στίς πράξεις φιλαδελφείας. Κόβουμε τό θέλημά μας καί δημιουργούμε προϋποθέσεις για μεταμόρφωση καί νέκρωση τών άτομικών έπιθυμιών.

Δέν αξίζει τόν κόπο νά ταλαιπωρούμε τό σώμα μας καί νά κοπιάζουμε, για νά εισπράξουμε τά χειροκροτήματα τών ανθρώπων καί για νά ικανοποιήσουμε τήν κενοδοξία μας. Ἐάν, λέγει ένας άγιος, αναλογισθούμε «τό τής ανθρωπαρεσκείας ούτιδανόν», τήν άσήμαντη ωφέλεια τής ανθρωπαρέσκειας, πού δέν συγκρίνεται μέ τήν μελλοντική θεία δόξα του ανθρώπου, αλλά ούτε καί αξιόλογη είναι για νά υποστούμε τέτοια κάκωση, θά τήν αποφύγουμε πάση θυσία.

Ἡ άσκηση, πού θά κάνουμε νά είναι συνεπής καί ολόκληρη.

Ἀρχίσαμε τήν νηστεία καί οφείλουμε, εάν δέν υπάρχουν λόγοι υγείας, νά τήν τελειώσουμε. Οι πέντε μωρές παρθένες κατακρι-

θηκαν, γιατί δέν ἐπέμεναν μέχρι τέλους στον ἀγώνα τους, «ἐνύσταξαν πάσαι καί ἐκάθευδον». Ὁ ἅγιος Συμεών ὁ νέος θεολόγος νά τί λέγει: «τήν παρελθούσαν πρώτην τῶν νηστειῶν ἐβδομάδα ἅπαντες οἱ πιστοί ἐναγωνίως διέρχονται». Μόλις ὅμως διέλθει τό σάββατο τοῦ ἀγίου Θεοδώρου, «ὁ ἀεὶ φθονῶν τά καλά πονηρός, ἐκάστῳ τῶν πιστῶν λανθανόντως ὑπείσερχόμενος καί ῥαθυμία καί ἀμελεία τοῦτον ἀοράτως καταδεσμεύων, ἀπορρίψαι πείθει καταφρονητικῶς ἀφ' ἑαυτοῦ τόν σωτηριώδη τῆς νηστείας ζυγόν», δηλαδή τήν πρώτη ἐβδομάδα ὅλοι νηστεύουμε. Μετά μᾶς ρίχνει ὁ διάβολος στήν ἀμέλεια καί στήν ραθυμία καί μᾶς πείθει νά σταματήσουμε τήν νηστεία.

Καί τότε, τό 1000 μ.Χ., ὅπως καί τώρα, πάρα πολλοί νήστευαν τήν πρώτη καί τελευταία ἐβδομάδα. Γι' αὐτό ὁ ἅγιος Συμεών προτρέπει: «ἀλλ' ὡς τήν πρώτην καί τήν δευτέραν ταύτην τῶν νηστειῶν ἐβδομάδα τιμήσωμεν, καί καθ' ἑξῆς ὁμοῦ καί τὰς λοιπὰς».

Κατά τούς Πατέρες οἱ σαράντα ἡμέρες τῆς νηστείας εἶναι τό 1/10 τοῦ χρόνου πού ὀφείλουμε στον Θεό, «ἵνα οὕτως καί εὐλογούμεθα ἐν τοῖς ἔργοις ἡμῶν καί ἐξιλευόμεθα καθ' ἕκαστον ἔτος τὰς ἀμαρτίας ὅλου τοῦ ἐνιαυτοῦ», δηλαδή γιά νά εὐλογηθοῦνε τά ἔργα μας καί γιά νά παίρνομε συγχώρεση κάθε χρόνο γιά τίς ἀμαρτίες ὁλόκληρου τοῦ χρόνου, λέγει ὁ ἀββάς Δωρόθεος.

Ἡ ἐπιμονή αὐτή ἔχει νά δώσει στον ἄνθρωπο πολλές ὠφέλειες πνευματικές.

Ἡ ἄσκηση νά ἔχει τήν εὐλογία τοῦ πνευματικοῦ πατρός. Ὁ ἐπίσκοπος κατ' ἐξοχήν, πού εἶναι μετά τόν Θεόν ὁ πνευματικός πατέρας, ἀλλά καί ὁ πνευματικός καθοδηγητής, ὀφείλει νά ρυθμίζει τήν πνευματική μας ἄσκηση. Καλύτερα νά εἶναι μαθητής μαθητοῦ παρά γέροντας στον ἑαυτό του, λέγει ἡ πείρα τῶν ἁγίων.

Νά πούμε ἕνα παράδειγμα. Ἡ νηστεία εἶναι τό μέσο γιά νά ἐπιτύχουμε τήν ἐγκράτεια. Πολλοί ὑπερτιμοῦν τήν νηστεία καί κάνουν ἀκρότητες, νομίζοντας πώς ἔτσι θά κατορθώσουν τήν ἀρετή. Ἄλλοι, κι αὐτοί εἶναι οἱ πῶς πολλοί, τήν ὑποτιμοῦν καί ρυθμίζουν

τήν ἄσκηση σύμφωνα μέ τό μυαλό τους.

Ὀφείλουμε νά μήν ὑπερτιμοῦμε, οὔτε νά ὑποτιμοῦμε τίς πνευματικές ἀσκήσεις. Σ' αὐτό θά μᾶς βοηθήσει καί θά μᾶς καθοδηγήσει ὁ πνευματικός. Ἡ ἄσκηση νά γίνεται μέ διάκριση.

Ὁ ἄνθρωπος μπαίνοντας κάτω ἀπό τήν ὑπακοή τῆς Ἐκκλησίας, τότε ὠφελεῖται πνευματικά καί καρποφορεῖ. Εἶναι γνωστό τό παράδειγμα τοῦ μοναχοῦ ἐκείνου πού νῆστευε ὑπερβολικά καί εἶχε ἀποκτήσει μεγάλο ἐγωϊσμό, μέ ἀποτέλεσμα νά τόν βάλει ὁ γέροντάς του γιά ἕνα χρονικό διάστημα νά τρώει κρέας καί νά πίνει κρασί καθημερινά, μέ σκοπό νά τόν συνετίσει καί νά τόν ταπεινώσει.

Τελειώνοντας θά ἤθελα νά τονίσω πώς κανεὶς δέν μπήκε στήν Βασιλεία τῶν οὐρανῶν μέ ἄνεση, «ἄνευ γάρ ἔργων καί ἰδρώτων καί πόνων τῆς ἀρετῆς, ὁ μισθός οὗτος οὐ δίδοται τινι», λέγει ἕνας νηπτικός Πατέρας.

Ὁ καρπός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος περνάει μέσα ἀπό τήν προσπάθεια καί τόν πνευματικό ἀγώνα. Ὅσοι δέν συμμετέχουν στά παθήματα τοῦ Χριστοῦ, δέν θά συμμετάσχουν καί στήν Ἀνάστασή του.

Ὁ ἀρχαῖος Ἐκκλησιαστικός συγγραφέας Ὠριγένης ἔλεγε πώς «βιασταί εἰσιν οἱ εἰλικρινῶς πιστεύοντες καί δι' ἄκρας ἀσκήσεως βιαζόμενοι». Ὅσοι ἔχουν πίστη καί ἄκρα ἄσκηση κερδίζουν τόν Θεό.

Σήμερα πού ζοῦμε μέσα στό κλίμα τῆς καλοζωίας καί τῆς εὐμάρειας, καί μάλιστα σέ μιᾶ ἐποχή πού οἱ ἄνθρωποι εἰρωνεύονται ὄσους νηστεύουν, ἐξομολογοῦνται, ἐγκρατεύονται καί προσπαθοῦν πνευματικά, ἡ ἄσκηση φαίνεται κάτι τό ξένο, τό παρανοϊκό καί παράλογο.

Ἡ Ἐκκλησία ὅμως τονίζει πώς μιᾶ χαρισματική κατάσταση εἶναι ἔργο ὄχι μόνο τῶν μοναχῶν, ἀλλά ὅλων τῶν Χριστιανῶν.

Ἄς εὐχηθοῦμε ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή νά μᾶς διδάξει πολλά, νά μᾶς παρακινήσει νά ἀγωνισθοῦμε, ὥστε νά ἐπιτύχουμε τήν ἔνωσή μας μέ τόν Θεό, πού εἶναι τό ἄκρως ἐφετόν τοῦ ἀνθρώπου.

(ἀπό τό βιβλίο «Ὁ Δεσπότης Χριστός»)

Ἡ ἔννοια τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης

τοῦ Πρωτ. Μιχαήλ Βοσκοῦ

Σὲ μὰ ἐποχή, πὺν τῆ χαρακτηρίζει ὁ ἄκρατος ἐρωτισμὸς καὶ ὁ πανσεξουαλισμὸς, εἶναι πραγματικὰ πολὺ δύσκολο νὰ μιλήσει κανεὶς γιὰ τὴν ἔννοια τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Σὲ μὰ ἐποχή, στὴν ὁποία ὁ λόγος περὶ θυσίας θεωρεῖται ξεπερασμένος ρομαντισμὸς, καὶ ἡ ὁποία ἔχει ἀναγάγει τὸν ἐγωϊσμὸ καὶ τὴν αὐτοδικαίωση σὲ τρόπο ζωῆς, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴν ἔννοια τῆς κενώσεως καὶ γιὰ τὴν ἔννοια τῆς ταπεινώσεως, πὺν ἀποτελοῦν ἀπαραίτητες προϋποθέσεις τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης; Κι ὅμως, ἡ ἀγάπη, τὴν ὁποία ἐξυμνεῖ τόσο ὁμορφα ὁ μέγας Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν Παῦλος στὸ 13ο κεφάλαιο τῆς Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς του, στὸν λεγόμενο "ῦμνο τῆς ἀγάπης", εἶναι τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ζωῆς. Ὅχι ἡ ἀγάπη ὡς μὰ ἀφηρημένη ἰδέα, ὄχι ἡ ἀγάπη ὡς ἓνα ἀπλὸ ἀνθρώπινο συναίσθημα, ἀλλὰ ἡ σαρκωμένη καὶ σταυρωμένη ἀγάπη, ὁ ἴδιος ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός, χωρὶς τὴ μετοχὴ στὴ ζωὴ τοῦ Ὁποίου κάθε ἔννοια ἀγάπης εἶναι κίβδηλη καὶ ἀπατηλή.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ὁ Θεολόγος μὰς ὑπενθυμίζει στὴν Α' Καθολικὴ ἐπιστολὴ του, ὅτι "ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν" (Α' Ἰω. δ' 16). Ὁ Τριαδικὸς Θεός, στὸν Ὁποῖον πιστεύουμε, ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεός, δὲν εἶναι μὰ ἀπρόσωπη ὑπαρξή, δὲν εἶναι τὸ «κινουὺν ἀκίνητον» τοῦ Ἀριστοτέλους, ἀλλὰ εἶναι κοινωνία προσώπων, εἶναι κοινωνία ἀγάπης. Δημούργησε τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ ἄκρα ἀγάπη καὶ ἀπὸ ἀγάπη κυβερνᾷ καὶ συντηρεῖ τὸ σύμπαν. Τόσο πολὺ δὲ ἀγάπησε τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον, ὥστε θέλησε ὁ Μονογενὴς Του Υἱὸς νὰ εἰσέλθει στὴν πεπερασμένη ἱστορία τοῦ κόσμου,

νὰ προσλάβει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ νὰ σταυρωθεῖ γιὰ τὶς ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων. "Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον" (Ἰω. γ' 16). Ὁ ἄναρχος καὶ προαιώνιος Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, κινούμενος ἀπὸ ἄκρα συγκατάβαση, κενώνεται ἀπὸ τὴ θεϊκὴ Του δόξα καὶ λαμβάνει μορφὴ δούλου· ταπεινώνεται δὲ σὲ τέτοιο βαθμὸ, ὥστε νὰ καταδεχθεῖ νὰ ὑποστῇ τὸν ἐπαίσχυντο σταυρικὸ θάνατο "δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν".

Ἐπὶ αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις γίνεται κατανοητό, τί συνιστᾷ γιὰ μὰς ἡ χριστιανικὴ ἐντολὴ τῆς ἀγάπης. Τῆς ἀγάπης ἐκείνης, πὺν ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐκκλησιαστικὸς Πατέρες καὶ Διδασκάλους θεωρεῖται ὡς ἡ κορωνίδα τῶν ἀρετῶν. Ἡ ἀγάπη τοῦ χριστιανοῦ εἶναι πρῶτ' ἀπ' ὅλα μίμηση τῆς ἄπειρης ἀγάπης τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ καὶ μίμηση τῆς ἀγάπης τοῦ σαρκωθέντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀγάπη χωρὶς πέρας, χωρὶς ὅρια. Κι ἡ ἀγάπη τοῦ χριστιανοῦ, γιὰ νὰ εἶναι πραγματικὴ χριστιανικὴ ἀγάπη, πρέπει ἐπίσης νὰ καταστῇ ἄπειρη καὶ ἀπεριόριστη. Δὲν μπορεῖ νὰ ἔναι ἀληθινὴ ἀγάπη μὰ ἀγάπη πὺν ἀπευθύνεται μόνον πρὸς ἐκείνους πὺν μὰς ἀγαποῦν ἢ πρὸς ἐκείνους, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους περιμένουμε ἀνταπόδοση. Δὲν μπορεῖ νὰ ἔναι ἀληθινὴ ἀγάπη μὰ ἀγάπη πὺν περιορίζεται στὴ δικὴ μὰς οἰκογένεια, στοὺς δικούς μὰς φίλους καὶ γνωστούς, στὴ δικὴ μὰς κοινωνικὴ ὁμάδα, στὸ δικὸ μὰς ἔθνος. Ἡ γνήσια χριστιανικὴ ἀγάπη ἀπευθύνεται πρὸς ὅλους χωρὶς καμὰ διάκριση, πρὸς φίλους καὶ ἐχθρούς, πρὸς φτωχοὺς καὶ πλουσί-

ους, πρὸς ἰσχυροὺς καὶ ἀδυνάτους. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος νομοθετεῖ στὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλία Του: “Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς ... ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς” (Ματθ. ε' 44-45). Ὡς “καῦσις καρδίας ὑπὲρ πάσης τῆς κτίσεως”, κατὰ τὸν Ἅγιο Ἰσαὰκ τὸν Σύρο, ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη ἀπευθύνεται ἀκόμη καὶ

πρὸς τοὺς δαίμονες. Εἶναι ἀρκετὰ τὰ παραδείγματα τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας, ποὺ προσεύχονταν στὸν Πανάγαθο Θεὸ ἀκόμη καὶ γιὰ τὸν ἀρχέκακο διάβολο, ἔστω κι ἂν γνώριζαν ὅτι αὐτὸς δὲν εἶναι δεκτικὸς σωτηρίας.

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀγάπη κενωτικὴ καὶ θυσιαστικὴ. Κι ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστιανοῦ, γιὰ νὰ εἶναι πραγματικὴ χριστιανικὴ ἀγάπη, πρέπει

νὰ συνοδεύεται ἀπὸ τὴν κένωσή μας ἀπὸ κάθε πάθος καὶ κάθε ἁμαρτία, ὥστε νὰ μείνει χώρος μέσα μας γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς θείας χάριτος. Πρέπει νὰ συνοδεύεται ἀπὸ τὴν κένωσή μας ἀπὸ τὸ ἴδιον θέλημα, ὥστε νὰ μπορέσουμε νὰ κάνουμε πράξη στὴ ζωὴ μας τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἡ γνήσια χριστιανικὴ ἀγάπη σημαίνει πραγματικὴ κένωση, ἀλλὰ σημαίνει καὶ ἐτοιμότητα γιὰ θυσία. Θυσία τῆς καλοπέρασης καὶ τοῦ βολέματος μας, θυσία τῶν ποικίλων ἐπιθυμιῶν μας, θυσία τοῦ ἐγωῖσμοῦ μας καὶ τοῦ δικοῦ μας θελήματος, θυσία ἀκόμη καὶ τῆς ἰδίας μας τῆς ζωῆς, ἂν τοῦτο κάποια στιγμή μᾶς ζητηθεῖ. Χωρὶς αὐτὴν τὴν ἐτοιμότητα γιὰ θυσία, οὔτε τὸν συνάνθρωπό μας μποροῦμε ν' ἀγαπήσουμε ἀληθινά, οὔτε φυσικὰ καὶ τὸν Θεό. Γιατὶ ἡ ἀγάπη τότε “ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς”, εἶναι ἀγάπη ὄχι χριστιανικὴ, ἀλλὰ ἀγάπη τοῦ κόσμου τούτου.

Σίγουρα γιὰ ἕναν ἄνθρωπο, ποὺ ἐπιθυμεῖ νὰ ζήσει κοσμικά, αὐτὴ ἡ ἀγάπη εἶναι ἀσύμφορη, γιατί ἀνατρέπει ὅλα τὰ δεδομένα μᾶς βολεμένης καὶ εὐχάριστης ζωῆς. Γιὰ ἕναν ἄνθρωπο ὅμως, γιὰ τὸν ὁποῖο ἡ ζωὴ δὲν τελειώνει μὲ τὸν βιολογικὸ θάνατο,

γιὰ ἕναν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος “προσδοκεῖ ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωῆν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος”, αὐτὴ ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ μοναδικὴ ὁδός, ποὺ ὀδηγεῖ μὲ βεβαιότητα στὴν αἰώνια ζωὴ.

Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ὁ ἐμπειρικός θεολόγος τῆς Ἐκκλησίας

τοῦ κ. Σάββα Ἀλεξάνδρου
Διευθυντοῦ Γυμνασίου Ἁγ. Ἀντωνίου

Στὴν Ὀρθόδοξη Πατερική Γραμματεία, οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας θεωροῦνται ὡς ἐμπειρικοί θεολόγοι. Ἡ θεολογία τους εἶναι καρπὸς ἐμπειρικῆς καὶ θείας πληροφορίας καὶ ὄχι νοησιαρχικῆς φιλοσοφικῆς ἐνασχόλησης. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος δίνοντας τὸ στίγμα τῆς ἐμπειρικῆς διάστασης τῆς θεολογίας τῶν Πατέρων παρατηρεῖ: «οὗτοι εἰσὶν οἱ τὸ γράμμα τῆς Γραφῆς διασχόντες καὶ εἴσω παρακύψαντες, ἢ τὸ ἀπόθετον κάλλος κατηξιώθησαν ἰδεῖν καὶ φωτὶ θείας γνώσεως κατηυγάσθησαν». Οἱ Θεοφόροι Πατέρες πέρασαν μὲ τὴ χάρη καὶ τὸν φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέσα ἀπὸ τὸ γράμμα τῆς Γραφῆς καὶ ἔτσι κατάφεραν νὰ φτάσουν στὸ πνεῦμα της, γι' αὐτὸ ἄλλωστε ἀποτελοῦν καὶ τοὺς ἀλάθητους αὐθεντικούς ἐρμηνευτὲς της. Ἀπὸ τὴν ἄλλη οἱ Πατέρες θεωροῦνται δῶρο τοῦ Θεοῦ γιὰ τοὺς πιστοὺς καὶ μέσον ἀναγωγῆς πρὸς τὴ σωστὴ πίστη. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λέει χαρακτηριστικά: «Ὁ Θεὸς τοὺς Πατέρας εἰς ποδηγίαν ἡμῶν ἀνήγειρεν καὶ σημεῖα καὶ τέρατα ἔδειξε δι' αὐτῶν, ἵνα ὀρθῶς ἡμᾶς ἀνάγη εἰς τὴν πίστιν».

Ἕνας τέτοιος λοιπὸν ἐμπειρικός θεολόγος, ἕνα τέτοιο σκεῦος ἐκλογῆς τῆς θείας χάριτος ὑπῆρξε καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Ὁ βιογράφος του ὁ ἅγιος Φιλόθεος ὁ Κόκκινος ὑποστηρίζει πῶς: «οὗτος τὰ διὰ μακρᾶς πείρας ἐγνωσμένα συνῆψε καὶ οἰωνεὶ διηλεύκανε ἄπερ ἐκεῖνοι κεφαλαιωδῶς καὶ κατὰ σύνοψιν εἶπον». Οὐσιαστικά μὲ τὴ χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος συστηματοποίησε τὴ διδασκαλία περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ. Συγκεκριμένα εἰσήγαγε τὴ θεολογία τῆς διπλῆς περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ. Δηλαδή τόνισε πῶς ὁ Θεὸς ὡς οὐσία εἶναι ἀπόλυτα ἀμέθεκτος καὶ ὑπερβατικός, ἐνῶ οἱ

θεῖες ἄκτιστες ἐνέργειές Του πού κατέρχονται πρὸς τὸν κόσμον εἶναι μεθεκτές καὶ θεῶνουν τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο. Θά πει στὸ περισπούδαστο ἔργο του «Περὶ ἐνώσεως καὶ διακρίσεως». «Ἡ οὖν θεία ἄκτιστος ἐνέργεια ἐκ τῆς θείας ἀκτίστου οὐσίας ἐστίν, ταύτης δὲ μὴ χωριζομένη κάτεισιν θεοπρεπῶς πρὸς τὰ κτίσματα καὶ ἐκ τούτων γινώσκειται, ἢ δὲ οὐσία ἢ ταύτης αἰτία, πάντη ἀκοινώνητος ἐστίν». Ὁ Θεὸς πού προβάλλει ὁ μέγας αὐτὸς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν εἶναι ὁ Θεὸς τῶν φιλοσόφων, ὁ ἀπρόσιτος καὶ ἀμέθεκτος. Εἶναι τὸ πρόσωπο πού κοινωνεῖ διὰ τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν του μὲ τὰ πλάσματά του. Ὁ ἐμπειρικός αὐτὸς θεολόγος τῆς ἐκκλησίας μας οὐσιαστικά διακηρύττει πῶς ἕνας ὀρθόδοξος ἀρκεῖ νὰ θέλει νὰ καταλαμφθῆ ἀπὸ τίς θεοποιῆς ἄκτιστες ἐνέργειες, πού μόνιμα ἐκπέμπει ὁ Θεός, γιὰ νὰ θεωθεῖ ὀλόκληρος ψυχὴ τέ καὶ σῶματι. Ἐννοεῖται πῶς αὐτὸ θά τὸ καταφέρει διὰ τῆς καθάρσεως ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τῆς ἀποκτήσεως τῆς ταπεινώσεως. Ὁ ἴδιος στὸν περίφημο ἀγιορεϊτικό τόμο του, συνδέει τὴν πραγματικότητα τῆς ἀγιότητος μὲ τὴ θεολογία του περὶ διακρίσεως τοῦ Θεοῦ ὡς οὐσίας καὶ τῶν θεῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν. Ὑπηρεῖ τὴν θέση τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου πῶς «θέωσις ἐστίν ἢ πρὸς τὸν θεὸν ἀφομοίωσις καὶ ἔνωσις», θά διακηρύξει «ἅγιοι εἰσὶν οἱ διὰ ἄκραν καθαρότητα τῆς καρδίας ἰδόντες καὶ παθόντες τὴν τοῦ Θεοῦ λαμπρότητα». Μέσα σὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα θά δώσει καὶ τὴ δική του θεολογικὴ ἐρμηνεία στὴν ἐννοια τῆς ἀρετῆς: «Ἀρετὴ ἐστίν Θεοῦ μίμησις πρὸς θεῖαν ἔνωσιν». Ἡ ἀρετὴ στὴν ὀρθοδοξία δὲν ἔχει ἠθικιστικὴ χροιά, ἀλλὰ στοχεύει στὴν ἔνωση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τίς θεῖες ἄκτιστες ἐνέργειες, γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἴδιος ἐμφαντικά θά ἐπισημάνει «ὑπὲρ φύσιν ἀρε-

τήν τέ καί γνώσιν ἢ τῆς θεώσεως χάρις ἐστι». Ὁ Θεός λοιπόν διά τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν Του εἶναι παρών μέσα στό ἱστορικό καί κοινωνικό γίγνεσθαι τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας. Τό ἀντίθετο ἢ Δύση διά τοῦ Βαρλαάμ, ἀπορρίπτοντας τή Θεολογία τῆς διπλῆς περὶ τοῦ Θεοῦ, κατά τήν ὁποία ὁ Θεός εἶναι γνωστός καί ἄγνωστος, ληπτός καί ἄληπτος, βιώνει τήν ἀπουσία τοῦ Θεοῦ ἀπό τῆ ζωῆ τῶν πιστῶν. Αὐτό ὁδηγεῖ στόν φιλοσοφικό ἀγνωστικισμό καί στήν πνευματική φτώχεια τῆς δύσης, πού θεωρεῖ τόν Θεό ὡς actus purus, δηλαδή ὡς ὄν ἠθικό, ἀπόμακρο ἀπό τόν ἄνθρωπο. Ἀκριβῶς γι' αὐτό τόν λόγο ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμάς ἀντικρούοντας τόν Βαρλαάμ, πού ἀπέρριπτε τόν ὄρο τῆς διπλῆς στή θεότητα, διατείνεται: «ἀνάξιος ὄντως πᾶς λόγος περὶ Θεοῦ, ἐάν οὔτος γυμνήν καί ἔρημον αὐτοῦ περιορᾷ τήν κτίσιν». Θά πρέπει νά τονιστεῖ πῶς στή Θεολογία του ἡ καθαροσύνη ἀπό τά πάθη ὁδηγεῖ τόν ἄνθρωπο στή βίωση καί ἐμπειρία τοῦ θείου ἀκτίστου φωτός. Αὐτή ἀκριβῶς ἢ βίωση ἀποτελεῖ τή δυνατότερη καί πειστικότερη ἀπόδειξη περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ. «Ἴσασιν οἱ κεκαθαρμένοι τῇ καρδίᾳ διά τοῦ τεκμηρίου τῆς ἐγγινομένης ἐν ἑαυτοῖς νοερᾶς φωτοφανείας ὅτι ἐστι Θεός καί οἶον φῶς ἐστίν μᾶλλον δέ καί πηγῆ φωτός νοεροῦ τε καί αὐλοῦ». Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἄσκησης καί τῆς νήψης βιώνει οὐράνιες πνευματικές καταστάσεις καί δέν χρειάζεται τά δεκανίκια τῆς Ἀριστοτελικῆς φιλοσοφίας, πράγμα πού πράττει ὁ Βαρλαάμ, γιά νά πεισθεῖ γιά τήν ὑπάρξη τοῦ Θεοῦ καί εὐρύτερα τοῦ οὐράνιου πνευματικοῦ κόσμου. Εἶναι χαρακτηριστικό αὐτό πού ἀναφέρει ὁ βιογράφος τοῦ ἱεροῦ πατρός, ὁ ἅγιος Φιλόθεος ὁ Κόκκινος. Ὅταν ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμάς ἔρχεται στό Ἅγιον Ὄρος ἀπο-

δύμενος σέ ἔντονους ἀσκητικούς ἀγῶνες καί θερμή προσευχή λέει χαρακτηριστικά: «φώτισόν μου τό σκότος, φώτισόν μου τό σκότος» καί συνεχίζοντας μᾶς παραθέτει τά ἀκόλουθα. «Ἡρεμοῦντι δέ κατά μόνας καί ἐαυτῶ καί Θεῷ, καθησυχίαν προσέχοντι, θείος τίς ἀνήρ ὅπερ οὐκ ὄναρ θεοπρεπῶς ἄφνω πρό ὀφθαλμῶν ἴσταται ὁ τῶν εὐαγγελιστῶν κορυφαῖος ὁ Ἰωάννης». Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμάς εἶχε ἐμπειρία τῆς παρουσίας τοῦ Εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη καί συνάμα ὑπόσχεση πῶς ἡ Κυρία Θεοτόκος «αὕτη βοηθός σοί ἔσεται καί πάλιν καί νῦν τῷ παρόντι χαριέντως καί ἠδέως καί τῷ μέλλοντι». Ἔτσι λοιπόν ὁ ἱερός πατήρ γίνεται διαχρονικά ὁ δάσκαλος τῆς νήψης, τῆς ἄσκησης καί τῆς ἐμπειρίας. Σέ κάθε ἐποχή διακηρύττει πῶς «χωρίς προσωπική σχέση μέ τόν Θεό εἶναι ἀδύνατο νά βιώσει κάποιος τό Θαβώριο φῶς, δηλαδή τό φῶς τῆς Μεταμορφώσεως. Εἶναι ἀδύνατο νά εἶναι κάποιος θεολόγος καί νά μήν εἶναι θεόπτης. Διότι πέραν τῆς ἀληθείας τῶν δογμάτων ὑπάρχει ἡ ἀληθῆς χάρις». Αὐτή τή χάρη καλούμαστε νά οικειοποιηθοῦμε καί ἐμεῖς, μετέχοντας στή λειτουργική, μυστηριακή καί ἀσκητική ζωή τῆς ἐκκλησίας. Ἔτσι πραγμάτωσαν στή ζωή τους τή θέωση οἱ Ἅγιοι. Ἐφάρμοσαν τή θέση τοῦ ἱεροῦ πατρός, πού ἀφοροῦσε στήν ἀπόλυτη ἀληθινή γνώση, πού ταυτίζεται μέ τή βίωση καί ἐμπειρία τοῦ θείου ἀκτίστου φωτός. «Ἡ φωτιά ὅταν καλυφθεῖ μέ ἀδιαφανή ὕλη, δύναται μόνον νά θερμάνει, ἀλλά ὄχι καί νά φωτίζει». Κάτι ἀνάλογο συμβαίνει καί μέ τόν νοῦ. Ὅταν ἐπάνω του ἔχει τό σκοτεινό κάλυμμα τῶν πονηρῶν παθῶν δύναται μέν νά παρέχει γνώση, ὄχι ὅμως καί φῶς. Τό φῶς βιώνει μόνο ὁ κεκαθαρμένος ἀπό τά πάθη νοῦς.

Ἡ πίστη τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη

τοῦ Πρωτ. Παναγιώτη Μπαρούτη

*Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάθει
δουλεύοντα καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον
Πυθαγόρας (580 - 490 π.Χ.)*

*(Εἶναι ἀδύνατο νὰ θεωρεῖται ἐλεύθερος
αὐτὸς ποὺ εἶναι δούλος στὰ πάθη του καὶ
κυριαρχεῖται ἀπ' αὐτά).*

Οἱ στρατηγικές καὶ ἐπιτελικές του ικανότητες τὸν κατέστησαν Ἀρχιστράτηγο τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821, τῆς Ἐθνεγερσίας τῶν Ἑλλήνων ποὺ ὀδήγησε στή μερική μέχρι τίς μέρες μας Ἐθνική Παλιγγενεσία. Ἡ σωφροσύνη του, ἡ εὐφυΐα του καὶ ἡ βαρύτητα τοῦ λόγου του, τοῦ πρόσφεραν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς νεότητός του τὸ προσωνύμιο “ὁ Γέρος τοῦ Μωριά”. Ἡ σταθερότητα τοῦ χαρακτήρα του, τὸ φρόνημά του γιὰ τὴν ἐπιτυχὴ ἐκβαση τοῦ Ἀγώνα, τὸ ἀδέκαστο ἦθος του, τὸν ἔχουν ἐπιβάλλει στοὺς πανέλληνες ὡς τὸν πλέον ἀναγνωρίσιμο ἀπὸ τοὺς ἥρωες τῆς φυλῆς μας.

Ποιὰ ἦταν ὅμως ἡ γενεσιουργὸς αἰτία ὄλων αὐτῶν τῶν ἀρετῶν, τοῦ γεννηθέντα στὸ Ραμαβούνι τῆς Μεσσηνίας στίς 3 Ἀπριλίου 1770, ἔτος ἐξέγερσης τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων, ὑπὸ τὴν καθοδήγηση τῶν Ρώσων ἀδελφῶν Ὁρλώφ, Θεοδώρου Κολοκοτρώνη; Ἄν κάποιος μελετήσει καὶ δέν

ἀναγνώσει ἀπλῶς τὰ ὅσα καταγράφονται γι' αὐτὸν ἀπὸ τοὺς Κασομούλη, Φωτάκο, Κωνσταντῖνο Παπαρηγόπουλο, ἀλλὰ καὶ στὰ ἴδια τὰ «ἀπομνημονεύματα τοῦ ἰδίου τοῦ Κολοκοτρώνη, θὰ ἀνακαλύψει ὅτι ἡ σχέση τοῦ Θεοδώρου μέ τὸν Θεὸ ξεκινᾶ ἀπὸ τὴν τρυφερὴ παιδικὴ ἡλικία του.

Παιδάκι ἦταν ὅταν ἡ μητέρα του τὸν ἐμπιστεύτηκε στοὺς μοναχοὺς τῆς ἱερᾶς μονῆς Ἀγίων Θεοδώρων πλησίον τῆς Βυτίνας, καὶ ὅπως ἀνέφερε ὁ ἴδιος ἀναγνωστικά του βιβλία ἦσαν «... τὸ Ψαλτήρι, τὸ Ὁκτώηχι, τὰ Μηναια καὶ οἱ Προφητεῖες...». Ἡ ἀγάπη του γιὰ τὰ μοναστήρια ἦταν ιδιαίτερη.

«...μιά φορά ἐπῆγα εἰς τὸ πανηγύρι τῆς Ἁγίας Μονῆς. Αὐτὸ τὸ μοναστήρι ἦταν μεγάλο καὶ ἐχαλάσθη εἰς τὴν πρώτη Τουρκιά. Ὅταν ἐπέρρασα ἦταν μία μάνδρα χαλασμένη καὶ σκεπασμένη ἢ Ἐκκλησία μέ κλάδους δένδρων. Τότε ἔταξα ὅτι Παναγία μου, βοήθησέ μας νὰ ἐλευθερώσουμε τὴν πατρίδα μας ἀπὸ τὸν τύραννο, καὶ νὰ σέ φκιάσω καθὼς ἦσον πρῶτα (1803). Μέ ἐβοήθησε καὶ εἰς τὸν δεύτερον χρόνον τῆς

Ἐπαναστάσεώς μας (1822) ἐπλήρωσα τὸ τάμα μου καὶ τὴν ἔφκιασα».

Στὰ κατάστιχα τῶν παλαιῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Πελοποννήσου θὰ βρεῖ κανεὶς πολλές δεκάδες γραπτά εἰσφορῶν τοῦ Ἀρχιστρατήγου τῶν Ἑλλήνων γιὰ κεριά καὶ λαμπάδες. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς αὐτοεξορίας του στή Ζάκυνθο, ὅπου καὶ ὑπηρέτησε ὡς Ταγμα-

τάρχης του Συντάγματος Ἑλλήνων Ἐθελοντῶν του Βρετανικοῦ στρατοῦ, πληροφορούμενος γιά τά τεκταινόμενα στό Συνέδριο τῆς Βιέννης (Σεπτ. 1814 - Ἰούν. 1815), σχολίασε: «ὅταν εἶδα ὅτι εἰς τά συμβούλια τῆς Βιέννας δέν ἔγινε κανένα καλό δι' ἡμᾶς, εἶπα, νά μὴν ἔχωμεν ἐλπίδα λυτρώσεως ἄλλη παρά ἀπό τόν ἑαυτό μας καί ἀπό τόν Ὑψιστο».

Θά πρέπει νά ἀναφερθεῖ ὅτι ὁ Γέρος του Μωριά εἶχε ἄποψη γιά τούς λόγους πού ἐπαναστάτησε ἡ Ρωμοσύνη, καθὼς καί γιά τό ἦθος καί τό ὕφος τῆς Ἐπαναστάσεως. «Ἡ Ἐπανάστασις ἡ ἐδική μας δέν ὁμοιάζει μέ καμμιά ἀπό ὅσας γίνονται τήν σήμερον εἰς τήν Εὐρώπην. Τῆς Εὐρώπης οἱ ἐπαναστάσεις ἐναντίον τῶν διοικήσεων τους εἶναι ἐμφύλιος πόλεμος· ὁ ἐδικός μας πόλεμος ἦτο πλέον δίκαιος. Ἦτον ἔθνος μέ ἄλλο ἔθνος... Πολεμοῦμε μέ τούς ἐχθρούς του Κυρίου μας. Ὁ πόλεμός μας δέν εἶναι ἐπιθετικός, εἶναι ἀμυντικός, εἶναι πόλεμος τῆς δικαιοσύνης κατά τῆς ἀδικίας, τῆς χριστιανικῆς θρησκείας κατά του Κορανίου, του λογικοῦ ὄντος κατά του ἀλόγου καί θηριώδους τυράννου...». Ἐνῶ ἄλλοῦ καταγράφεται ἡ ἐξῆς φράση του «... Ὁ δικός μου ὁ ξεσηκωμός δέν μοιάζει μήτε μέ τῶν Φράγκων μήτε μέ κανενοῦ ἄλλου. Ἐμεῖς θ' ἀναστήσουμε μία πατρίδα πού κεφάλι θά' χει τό Χριστό. Κι ὄχι ἀνθρώπους».

Ὅσο κι ἂν φαίνεται παράδοξο ὁ ἀτρόμητος αὐτός ἐπαναστάτης νῆστευε. Μάλιστα ἡ κατάλυση τῆς νηστείας ἀπό τόν ἴδιο καί τόν Ζαΐμη κατά τῆ Μεγάλη Τετάρτη του 1821 του στοίχισε τόσο, πού τήν καταγράφει στά ἀπομνημονεύματά του ἐν εἶδει δημοσίας ἐξομολογήσεως. Μετά τῆ νίκη στό Βαλτέτσι (12-13 Μαΐου 1821), ἡ ὁποία κράτησε εἴκοσι τρεῖς ὥρες, ἐπειδή ξημέρωνε Παρασκευή «... ἔβαλα λόγον ὅτι, πρέπει νά νηστεύσωμεν ὅλοι διά δοξολογίαν ἐκείνης τῆς ἡμέρας, καί νά δοξάζεται αἰώνας αἰώνων ἑωσοῦ στέκει τό ἔθνος...».

Ὅταν οἱ ὀρδές του Δράμαλη τόν Ἰούλιο του 1822 ἔμπαιναν στήν Πελοπόννησο, κι ὅλοι σκορποῦσαν μπροστά στό μέγεθος του

στρατεύματός του, ὁ Κολοκοτρώνης δέν ἀκολούθησε τούς ἄλλους στό φευγικό.

«... Ἐκατσα πού ἐσκαπέτισαν μέ τά μπαϊράκια τους ἀπεκατέβηκα κάτω. Ἦταν μιά ἐκκλησιά εἰς τόν δρόμον, ἡ Παναγία στό Χρυσοβίτσι, καί τό καθήκον μου ἦτο ὅπου ἔκλαιγα τήν Ἑλλάς... Σίμωσα, ἔδεσα τό ἄλογό μου σ' ἓνα δένδρο, μπήκα μέσα καί γονάτισα. Παναγία μου, εἶπα ἀπό τά βάθη τῆς καρδιάς μου καί τά μάτια μου δάκρυσαν. Παναγία μου, βοήθησε καί τούτη τῆ φορά τούς Ἑλληνες νά ψυχωθοῦν. Ἐκανα τό Σταυρό μου, ἀσπάσθηκα τήν εἰκόνα της, βγήκα ἀπό τό ἐκκλησάκι, πήδηξα στ' ἄλογό μου καί ἔφυγα... Ὁ Θεός ὑπέγραψε τήν λευτεριά τῆς Ἑλλάδος καί δέν θά πάρει πίσω τήν ὑπογραφή του».

Κατά τῆ διάρκεια τῆς Ἐπαναστάσεως ξενόδουλοι ὑπηρέτες τῶν δυτικῶν συμφερόντων θά δολοφονήσουν τόν γιό του Πάνο, σύζυγος του ὁποίου ἦταν ἡ κόρη τῆς Μπουμπουλίνας, Ἐλένη καί ὁ ἴδιος θά φυλακιστεῖ στή μονή Προφήτη Ἡλία στήν Ὑδρα.

Θά ὑπηρετήσει μέ πάθος καί ἀφοσίωση τόν μεγάλο ἡγέτη του Γένους μας, τόν ἅγιο μάρτυρα τῆς πολιτικῆς, πρῶτο Κυβερνήτη Ἰωάννη Καποδίστρια, πού οἱ ἴδιες δυνάμεις θά δολοφονήσουν καθὼς εἰσερχόταν στόν Ἅγιο Σπυρίδωνα του Ναυπλίου, γιά νά μετάσχει στήν Κυριακάτικη Θεία Λειτουργία. Οἱ Βαυαροί θά τόν ὀδηγήσουν στίς φυλακές. Τά πρακτικά τῆς δίκης ὑπάρχουν καταγεγραμμένα στό Γενικό Ἐπιτελεῖο Στρατοῦ (ΓΕΣ). Ὅταν του ἀνακοινώθηκε ἡ καταδίκη του εἰς θάνατον σηκώθηκε ἤρεμος, ἔκαμε τόν σταυρό του γονάτισε καί εἶπε: «Κύριε, ἐλέησον· μνήσθητί μου Κύριε, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου». Ὁ Ὄθωνας ὅταν ἐνηλικιώθηκε, πρόσφερε βασιλική χάρη στόν Θεόδωρο Κολοκοτρώνη καί τόν ἔκαμε Σύμβουλο τῆς Ἐπικρατείας.

Στίς 7 Ὀκτωβρίου 1838 ὁ γηραιός στρατηγός ἐπισκέφθηκε τό Βασιλικό Γυμνάσιο τῆς Ἀθήνας (νῦν 1ο Πρότυπο Πειραματικό Γυμνάσιο Ἀθηνῶν), γιά νά παρακολουθήσει τῆ διδασκαλία του Γυμνασιάρχου Γεωργίου Γενναδίου γιά τόν Θουκυδίδη. Γῆρασκε ἀεὶ

Έκανε το σταυρό του και από τα βάθη της ψυχής του βγήκε μια ικεσία...

διδασκόμενος. Όταν ζήτησε από τον λόγιο εκείνο Γυμνασιάρχη να μιλήσει στους μαθητές, ο Γεώργιος Γεννάδιος όρισε ως χώρο όμιλίας την Πνύκα την έπομένη στίς δέκα ή ώρα τό πρωί.

«... Είς τόν τόπον, τόν όποίον κατοικούμε, έκατοικούσαν οί παλαιοί Έλληνες... Αυτοί διέφεραν από έμās στην θρησκεία, διότι έπροσκυνούσαν τίς πέτρες και τά ξύλα. Αφού ύστερα ήλθε στόν κόσμο ό Χριστός, οί λαοί έπίστευσαν είς τό Ευαγγέλιό του, και έπαψαν νά λατρεύουν τά είδωλα... Ύστερα ήλθαν οί Μουσουλμάνοι και έκαμαν ό,τι ήμπορούσαν διά νά αλλάξει ό λαός τήν πίστιν του. Έκοψαν γλώσσες είς πολλούς ανθρώπους, άλλ' εστάθη άδύνατο νά τό κατορθώσουν. Τόν έναν έκοπαν, ό άλλος τό σταυρό του έκαμνε... Πρέπει νά φυλάξετε τήν πίστη σας και νά τήν στερεώσετε, διότι, όταν έπιάσαμε τά άρματα είπαμε πρώτα

ύπέρ πίστεως και έπειτα ύπέρ πατρίδος. Όλα τά έθνη του κόσμου έχουν και φυλάττον μία θρησκεία... Είς έσās μένει νά ισάσετε και νά στολίσετε τόν τόπο, όπου ήμεις έλευθερώσαμε· και διά νά γίνη τούτο, πρέπει νά έχετε ως θεμέλια τήν όμόνοια, τήν θρησκεία, τήν καλλιέργεια του θρόνου και τήν φρόνιμον έλευθεριάν...».

Ίσως λαός και ήγεσία του σημερινού χειμαζομένου Έλληνισμού σε Ελλάδα και Κύπρο, θά πρέπει νά σκάψουμε τούς τάφους των ένδόξων προγόνων μας και προσκυνώντας τά ιερά λειψανά τους νά όσφρησθούμε τό λιβάνι τής πίστης τους και νά ξεχάσουμε τά παρφούμα των Φράγκων πού μās ζάλισαν τόσο, ώστε νά χάσουμε τό ροβόλισμα στόν δρόμο τής Άρετής και νά κατρακυλούμε στό χαντάκι τής κακίας.

Καλήν φρόνιμον έλευθεριάν!

Υπάρχει τελικά συνταγή για μία υγιή σχέση;

του Δρος Μάριου Αργυρίδη

Καθηγ. Συμβουλευτικής Ψυχολογίας, Πανεπιστ. Νεάπολης

Ο συγκεκριμένος τίτλος θά ήθελα νά παραπέμψει κάπου, ώστε νά προβληματιστεί ό καθέννας καί νά φύγει παίρνοντας μαζί του κάποια πράγματα.

Φαντάζομαι, πιθανότατα πολλοί από έσάς θά έχετε βιώσει μία έμπειρία, όπου προσκληθήκατε για φαγητό ή για γλυκό, τό δοκιμάζετε, έξαιρετικό! Ζητάτε τή συνταγή, σάς τή δίνουν, τήν παίρνετε σπίτι, δοκιμάζετε νά φτιάξετε τό ίδιο καί τό αποτέλεσμα δέν είναι αυτό τό όποιο δοκιμάσατε στό σπίτι του άλλου. Γιατί νά γίνει αυτό τό πράγμα; Είτε γιατί επιλέξατε άλλη μάρκα υλικών, είτε γιατί ό δοσομετρητής σας ήταν διαφορετικός... Όποιος καί νά ήταν ό λόγος, σίγουρα, δέν υπάρχει ή τέλεια συνταγή, τήν όποία κάθε φορά πού θά τήν κάνεις θά βγαίνει μέ τόν ίδιο τρόπο, τουλάχιστον όχι στις ανθρώπινες σχέσεις, ακόμα κι αν γίνει αυτό στό φαγητό.

Η επιλογή του τίτλου ήταν έσκεμμένη, έτσι ώστε ό καθέννας νά έρθει μέ μία έσωτερική σύγκρουση μεταξύ του θέλω του καί τής πραγματικότητας. Διότι είμαι σίγουρος ότι πολλοί από έσάς, θά θέλατε νά είναι ή απάντηση ότι, ναι, όντως υπάρχει μία τέλεια συνταγή για μία τέλεια σχέση!

Θέλω λοιπόν, νά θέσω τή βάση τής εισήγησής μου, υποστηρίζοντας ότι ή απάντηση είναι, όχι. Δέν υπάρχει συνταγή για τήν τέλεια σχέση, υπάρχουν όμως κάποια πράγματα τά όποια θά αναπτύξω στή συνέχεια.

Δέν υπάρχει μία συνταγή, ή όποία θά έγγυάται μία προσέγγιση στή σχέση πού θά έχει μόνο χαρές, νά έχει μόνο ικανοποίηση, νά απουσιάζουν οι καβγάδες, νά μη τσακώνεται τό ζευγάρι μεταξύ του, νά απουσιάζουν οι παρεξηγήσεις, οι εντάσεις ή καί τά σχόλια αυτά τά πικρόχολα. Ακόμα καί αυτά είναι μέσα στή σχέση.

Αν απουσιάζουν τά πύ πάνω σέ όποιαδήποτε σχέση, τότε κατά πάσα πιθανότητα καί δέν πάει καλά μέ τή σχέση. Αν δέν παρεξηγούνται ποτέ, αν δέν έχουν διαφονίες, εντά-

σεις, τότε κατά πάσα πιθανότητα είναι μία νεκρή σχέση.

Αρα, σκεφτείτε ότι, όταν δημιουργείται μία σχέση, ό κάθε άνθρωπος έχει έσωτερικευμένο μέσα του τόν πατέρα του, τή μητέρα του τουλάχιστον ή τήν απουσία αυτών, ακόμη κι αν δέν ήταν στό σπίτι. Θά έχει επίσης δυό-τρία βιώματα πάρα πολύ σημαντικά, κομβικά, τά όποια καθόρισαν τή ζωή του. Πιάνω τό ελάχιστο- τό minimum, μιλούμε για πέντε ανθρώπους στή μία πλευρά καί πέντε ανθρώπους στήν άλλη, πού είναι έσωτερικευμένα σέ αυτούς τούς δέκα ανθρώπους, κι αυτοί οι άνθρωποι πρέπει νά συνυπάρξουν μέσα στό ίδιο σπίτι. Αναπόφευκτα, δέν θά μπορούσαν νά μήν υπάρξουν συγκρούσεις μέχρι νά καταφέρει αυτό τό ζευγάρι νά έρθει σέ μία ισορροπία.

Αρα, μπορείτε νά καταλάβετε πόσο περίπλοκο πράγμα είναι ή σχέση. Έλεγα προηγουμένως ότι ή προσπάθεια του ζευγαριού νά κρατήσει τή σχέση του πύ υγιή, είναι πύ δύσκολη από τό νά μεγαλώσει τά παιδιά του. Αν καί πολλοί θά υποστήριζαν ότι τό νά μεγαλώνεις παιδιά είναι πύ δύσκολο, σάς διαβεβαιώ ότι τό νά κρατήσεις τή σχέση σου σέ υγιή επίπεδα είναι πύ δύσκολο. Αρα, έχουμε μέσα μας όλες αυτές τίς έσωτερικεύσεις των ανθρώπων πού βάζουμε μέσα μας. Μετά πάμε στό έπόμενο κομμάτι, πού μεγαλώνουμε μέ κινηματογραφικές ταινίες, μεγαλώνουμε μέ ποίηση, μέ τραγούδια τά όποια μάς παραπέμπουν σέ συγκεκριμένες εικόνες, συγκεκριμένες πεποιθήσεις, συγκεκριμένες προσδοκίες. «Τίποτα δέν θά μπει ανάμεσά μας...», θά σου πει ένα τραγούδι, «θά σ' αγαπώ ό,τι καί νά γίνει...» λέει άλλο. Αν πιστέψουμε αυτά τά πράγματα, ότι όντως θά γίνουν, τότε κατά πάσα πιθανότητα θά έφησυχάσουμε καί δέ θά δουλέψουμε στόν βαθμό πού χρειάζεται, για νά μπορεί αυτή ή σχέση νά βρισκείται σέ υγιή επίπεδα. Αρα όλα αυτά τά πράγματα δημιουργούν εικόνες, οι όποιες ως επί τό πλείστον είναι

δυσλειτουργικές.

Θά δείτε ακόμα και στίς κινηματογραφικές ταινίες, σέ στιγμές έντασης, θά δείξουν μία, θά δείξουν δυό και δέν θά δείξουν μία πραγματική εικόνα του τί γίνεται μέσα σέ μία σχέση.

Στήν Κύπρο σήμερα είμαστε στό 25% τών διαζυγίων, 800% αύξηση από τό 1980. Μέ μαθηματική ακρίβεια ακολουθούμε τά δεδομένα τής Αμερικής, του Καναδά, τής Αγγλίας πού βρίσκονται στό 50-51% αντίστοιχα.

Άρα, τί κάνει κάποια ζευγάρια νά είναι πού ευτυχισμένα για δεκαετίες, ενώ κάποια άλλα νά χωρίζουν; Μήπως, δέν υπάρχουν καυγάδες ή λογομαχίες; Δέν δημιουργούνται δύσκολες καταστάσεις πού νά προκαλούν αισθήματα έχθρότητας μεταξύ τών δυό; Και νά λέγονται κάποια πράγματα τά όποια νά πληγώνουν τόν άλλο;

Σίγουρα, ή ευτυχία σ' ένα ζευγάρι δέν έρχεται τυχαία. Πρόκειται για ένα πολύτιμο αγαθό, τό όποιο αποκτιέται μέσω ενός βασικού συστατικού, τό όποιο θά αναπτύξω σήμερα ενώπιόν σας.

Ένα από τά βασικά μυστικά τών ζευγαριών, πού πρέπει νά ξέρουμε όλοι σήμερα, είναι ότι δέν είναι πάντα ευτυχισμένοι. Μή νομίζετε ότι όλη μέρα είναι τρυφεροί μεταξύ τους, ότι συνέχεια αγκαλιάζονται, ότι συμπεριφέρονται πάντα μέ ευγένεια και μέ αλληλοσεβασμό. Έχουν τίς άρνητικές τους στιγμές, τίς λογομαχίες τους αλλά και τήν ανταλλαγή αυτών τών άρνητικών σχολίων.

Έκείνο πού διαφοροποιεί τούς δυό είναι ότι ξέρουν μέχρι πού νά σταματήσουν. Ξέρουν τό σημείο όπου ή άρνητική τους προσέγγιση πρós τόν άλλο, τόν σύντροφο, έχει ένα όριο, κι αν τό περάσουν θά επέλθει μία φθορά, ή όποια πιθανότατα μπορεί νά μήν έχει επιστροφή.

Μπορεί ένα ζευγάρι νά μαλώνει κάθε μέρα. Δηλαδή, αν σάς έλεγα ότι ένα ζευγάρι μαλώνει 365 μέρες τόν χρόνο, θά μου λέγατε ότι κάτι δέν πάει καλά. Όχι, δέν ισχύει. Μπορεί ένα ζευγάρι νά μαλώνει 365 μέρες τόν χρόνο και όμως νά βρίσκεται σέ υγιή επίπεδα. Αυτό πού θά τό διαφοροποιήσει δέν είναι πόσες φορές τσακώνεται, αλλά ό τρόπος μέ

τόν όποιο τσακώνεται. Τί γίνεται τήν ώρα πού υπάρχει αυτή ή ένταση μεταξύ τους.

Τέσσερα πράγματα τά όποια στή διάρκεια του τσακωμού θά φθείρουν τό ζευγάρι και θά τό οδηγήσουν, αν όχι στόν χωρισμό, τουλάχιστον νά βρísκεται σέ άνθυγιεινά επίπεδα είναι: ή κριτική, τό νά κρίνεις τόν άλλο μέ μία άρνηση μέσα σου. Η άρνητικότητα, όταν ένας εκ τών δυό είναι συνέχεια άρνητικός, όταν σκέφτεται άρνητικά, όταν τό μυαλό του πάντα πάει στό κακό, δέν έχει τίποτα καλό νά σκεφτεί, ούτε ένα καλό λογισμό. Η περιφρόνηση και άμυντικότητα, μέ τήν έννοια ότι φοβάμαι νά ξεγυμνωθώ συναισθηματικά μπροστά στόν άλλο μήπως και θά μέ κρίνει, θά μου πει κάτι κακό. Η ακόμα χειρότερα νά ξεγυμνωθώ συναισθηματικά μπροστά στόν άλλο και ό άλλος νά τό πιάσει και νά τό χρησιμοποιήσει εναντίον μου και νά έρθει νά μου πει, μου τό είπες εκείνο, εκείνη τή φορά και τώρα σου τό χτυπάω. Αυτά τά χτυπήματα κάτω από τή μέση όπως τά λέμε, είναι ό,τι χειρότερο για ένα ζευγάρι.

Άρα, συνειδητοποιούν αυτά τά ζευγάρια μέχρι πού μπορούν νά φτάσουν, χωρίς νά πληγώσουν υπέρμετρα τό ταίρι τους. Ταυτόχρονα, είναι έτοιμοι για συμβιβασμό, προσφέροντας μία έπικοινωνιακή, συμβιβαστική- συμπεριφορά, πού ως επί τό πλείστον θά έπουλώσει τίς όποιεσδήποτε πληγές, πού μπορεί νά δημιουργήθηκαν πού πριν.

Οί θετικές έμπειρίες είναι ό προστατευτικός παράγοντας. Έρχομαι και ρωτώ τά ζευγάρια πού υπάρχουν μέσα σέ αυτή τήν αίθουσα: Πότε ήταν ή τελευταία φορά πού άνοιξατε ένα άλμπουμ, για νά δείτε παλιές όμορφές σας στιγμές και νά αναπολήσετε, νά σάς πάρει πίσω σέ στιγμές πού ίσως νά έχετε ξεχάσει κι όχι νά έστιαστείτε στό τί έγινε σήμερα μόνον. Διότι ένα ζευγάρι έχει όλόκληρη ιστορία πίσω του. Άρα, αυτές οι στιγμές πρέπει κι όφείλουν νά είναι προστατευτικός παράγοντας, για νά μή φθαρεί ή σχέση.

Μία καλή τακτική πού «δουλεύει» στά ζευγάρια, συνήθως, είναι ένας συγκεκριμένος καθορισμός χρόνου, στόν όποιο θά συζητούν θέματα τά όποια τούς άπασχολούν μέ

σεβασμό. Άρα, ένα καθορισμό, στή συμβουλευτική ζευγαριών τόν ονομάζουμε, «ραντεβού έπεξεργασίας».

Όπως κλείνετε ραντεβού για τόσα άλλα πράγματα, μέ τόν ίδιο τρόπο θά πείτε, στίς έφτά ή ώρα κύριε, κυρία μου, έχουμε ραντεβού μεταξύ μας, κάτσε κάτω νά δούμε, νά συζητήσουμε, τί έχουμε ένώπιόν μας, τί προβλήματα πρέπει νά λύσουμε, πώς τά πάμε... Αυτό τό πράγμα πρέπει νά γίνεται και έρευνητικά, είναι αποδεδειγμένο ότι βοηθά.

Γιά νά μπορούν όμως νά υπάρξουν αυτά τά ραντεβού και νά έχουν ένα αίσιο τέλος, πρέπει νά υπάρχει κι ένα άλλο συστατικό άν θέλετε, τό όποιο δυστυχώς ή κατάχρηση τής λέξης οδήγησε σέ παρερμηνεία τής έννοιάς τής. Αυτό τό συστατικό είναι ο σεβασμός. Τόν όποιο αναλύω σέ πέντε διαφορετικά επίπεδα- πτυχές.

Τί σημαίνει λοιπόν, όταν λέμε ότι πρέπει νά υπάρχει σεβασμός σέ μία σχέση; Ποιός είναι ο όρισμός του; Πώς συνυπάρχει ο σεβασμός τόσο του έαυτού μας, όσο και του συντρόφου πού έχουμε άπέναντί μας;

Τό πρώτο στοιχείο είναι ότι σεβασμός σημαίνει ευθύνη. Μέ τήν ευθύνη έννοούμε ότι ένα άτομο πρέπει νά δεχθεί τήν ευθύνη για διάφορες συμπεριφορές του, στάσεις και αξίες. Έπειδή όλοι έχουμε λανθασμένες συμπεριφορές, έλπίζω νά μήν υποστηρίξει κανείς τό αντίθετο, νά μπορούμε νά δεχθούμε αυτή τήν ευθύνη, νά παραδεχθούμε τό λάθος μας και νά ζητήσουμε μία πολύ μαγική λέξη, τήν όποία δυστυχώς δέν μάς τή μαθαίνουν, και είναι ή συγγνώμη.

Ή σημασία τής συγγνώμης μαθαίνεται και ή ειρωνεία είναι ότι συνήθως θά πούμε συγγνώμη στά βρέφη, στά μικρά παιδιά και ένόσω ένηλικιώνονται για κάποιο λόγο τήν ξεχνάμε. Είναι λές και σταμάτησα εγώ σάν γονιός νά συμπεριφέρομαι λάθος, κάποιες φορές, άρα δέν λέω συγγνώμη στό παιδί μου, άν κι έφόσον έφταιξα φυσικά.

Άρα, είναι πολύ σημαντικό νά λεχθεί, όχι μόνον λεκτικά αλλά και συμπεριφορικά. Πολλές φορές θά πούμε τή λέξη, αλλά δέν θά κάνουμε κάτι μέ τήν πράξη, μέ τή συμπεριφορά μας, νά αποδείξουμε ότι τό έννοούμε. Και τό αντίθετο, νά συμπεριφερθώ ότι

μετάνιωσα για κάτι χωρίς νά άπολογηθώ, χωρίς νά ζητήσω συγγνώμη, πάλι δέν είναι τό ιδανικό. Τό ιδανικό είναι και τό λεκτικό, και τό συμπεριφορικό.

Τό ίδιο γίνεται και μέ τό σ' αγαπώ. Πολλοί θά πούν σ' αγαπώ, αλλά ή συμπεριφορά τους δέν θά συμβαδίζει μέ τό τί λένε, κάποιιοι άλλοι θά τό δείχνουν, αλλά δέν θά τό λένε. Σάς διαβεβαιώ ότι ή ισορροπία μεταξύ τών δυό και λεκτικά και συμπεριφορικά, είναι τό ιδανικό.

Τό δεύτερο σημείο είναι ότι σεβασμός σημαίνει ασφάλεια. Μέ τόν όρο ασφάλεια, αναφερόμαστε σέ ένα ζευγάρι πού δέ θά χρησιμοποιήσει τόν εκφοβισμό ή τή χειραγώγηση, για νά πάρει ο ένας σύντροφος αυτό πού θέλει από τόν άλλο.

Γιά παράδειγμα νά κάνεις τόν άλλο νά αισθανθεί τύψεις, «έςυ φταις για όλα», νά του πεις, ή νά νιώσει φόβο, «άν τό κάνεις αυτό θά δεις τί θά γίνει». Αυτό είναι μία άπειλή ή όποία προκαλεί στον άλλο τό συναίσθημα του φόβου και τής ταπείνωσης.

Νά εκμηδενίσεις τήν ύπαρξη του άλλου ή τήν αξία του. «Τί προσφέρεις έσύ στό σπίτι»; Ήρθε κάποιος άντρας στό γραφείο μου νά πει στή γυναίκα του, ή όποία ήταν νοικοκυρά και μεγάλωνε τά παιδιά, «εγώ φέρνω τά λεφτά». Άφου αυτός φέρνει τά λεφτά, άρα μόνο αυτός προσφέρει. Μία προσέγγιση ή όποία είναι άκρως δυσλειτουργική φυσικά.

Ή νά βγάξεις τόν άλλο τρελό. Πόσες φορές τό ένστικτό μας, μάς λέει ότι κάτι δέν πάει καλά, και όταν τό θέτουμε ένώπιον του συντρόφου μας, ο άλλος μάς λέει, «ά! είσαι υπερβολική/ός, είσαι τρελός, φαντάζεσαι πράγματα...», ένω τό ένστικτό μας, νά είναι όρθό.

Άσφάλεια σημαίνει επίσης, σεβασμός στή σωματική άπόσταση. Κάποιοι άνθρωποι χρειάζονται χώρο και χρόνο, για νά έπεξεργαστούν τίς σκέψεις και τά συναισθήματά τους. Έπιβάλλεται νά τούς δώσουμε αυτό τόν χώρο και τόν χρόνο.

Θυμάμαι πολύ συγκεκριμένα ένα ζευγάρι στό γραφείο μου, τό όποιο, -αλλάζω τά φυσικά τους όνόματα - ο Άγγελος και ή Μαρία. Ο Άγγελος έμαθε νά πηγαίνει μόνος του κάπου, νά κάθεται νά σκέφτεται, νά βλέπει τί

χρειάζεται, τί πρέπει νά πεί και μετά πηγαίνει πίσω νά συζητήσει μέ τή σύζυγό του.

Ἡ Μαρία, ἀπό τήν ἄλλη, ἔμαθε ὅτι ἂν ἔχει κάτι πρέπει νά λυθεῖ τώρα. Ἄρα, ὅταν γινόταν κάτι μεταξύ τους, ἡ Μαρία πίεζε τόν Ἄγγελο, «ἔλα ἐδῶ νά συζητήσουμε τώρα, δέ γίνεται νά φύγεις...». Ὁ Ἄγγελος, τό μόνο πού χρειαζόταν ἦταν αὐτό τόν χώρο και τόν χρόνο, νά σκεφτεῖ και φυσικά ποτέ δέν ἐπικοινωνοῦσαν.

Ἡ μόνη στιγμή πού ἐπικοινωνοῦσαν ἦταν ὅταν ἦταν ἐνώπιόν μου, ἐπειδή ἦταν προστά μου και δέν μποροῦσαν νά κάνουν αὐτό πού πραγματικά ἤθελαν. Εἶχαν τή μόνη εὐκαιρία. Αλίμονο ὅμως ἂν χρειαζόμαστε ἕναν ψυχολόγο ἀπέναντί μας, γιά νά μπορούμε νά ἐπικοινωνοῦμε. Ἄν ἐφαρμόσουμε αὐτό τόν σεβασμό, τόν ὁποῖο ὑποστηρίζω σήμερα στίς πέντε του πτυχές, σᾶς διαβεβαιῶ ὅτι θά μποροῦν νά γίνουν τά πράγματα πολύ καλύτερα.

Σεβασμός ἐπίσης, σημαίνει ὑποστήριξη. Σέ ἕνα ζευγάρι, ὅπου ὑπάρχει σεβασμός, κάποιος θά προσέξει κάποια κύρια χαρακτηριστικά. Ἐνα ἀπό αὐτά εἶναι ἡ ὑποστήριξη τῶν ἐπιλογῶν τοῦ ἄλλου, νοουμένου ὅτι ἡ ἐπιλογή τοῦ ἄλλου θά τόν βοηθήσει ὡς ἄτομο. Κάποιες φορές μπορεῖ νά διαφωνοῦμε μέ τήν ἀπόφαση πού θά πάρει ὁ σύντροφός μας, ἀλλά σεβασμός σημαίνει νά ὑποστηρίξουμε τήν ἀποψή του ἀκόμα κι ἂν διαφωνοῦμε.

Τέλος, ὑποστήριξη, σημαίνει νά ἀκοῦμε τόν ἄλλο χωρίς ἐπίκριση και νά δίνουμε ἀξία στή γνώμη του. Νά δεχθοῦμε ὅτι κανένας ἄνθρωπος δέν κάνει κάτι χωρίς λόγο, ἀλλά ἐπειδή ἐμεῖς δέν καταλαβαίνουμε τόν λόγο. Δέν σημαίνει ὅτι ὁ ἄλλος τό κάνει χωρίς λόγο. Ἄρα, κάθε φορά πού θά γινόταν κάτι, θά τοῦ ξυπνοῦσε μέσα του θετικά συναισθήματα, ὅπως ἡ γέννηση τῆς κόρης του ἢ ἀρνητικά, τό ἐγκεφαλικό τοῦ πεθεροῦ του. Τελικά δέν ἦταν ὅτι δέν τόν ἐνδιέφερε, ἀλλά αὐτά πού θά βίωνε θά ἦταν τόσο τεράστια γιά τόν ἴδιο, πού μεταξύ αὐτοῦ τοῦ ἀπειλητικοῦ συναισθήματος ἐπέλεγε τόν πῶ εὐκόλο δρόμο, πού ἦταν ἡ ἀποφυγή. Μετά ἀπό 40 συνεδρίες καταφέραμε νά μπορεῖ νά ἀγκαλιάζει, νά νιώθει τήν ἐλάχιστη χαρά ἢ πόνο.

Ὅταν εἶδε ὅτι δέν ἀπορρίφθηκε, τότε και μόνο ἄρχισε νά βιώνει τά ὑπόλοιπα συναισθήματα.

Σεβασμός, σημαίνει ἀκόμη συνεργασία. Συνεργασία ἀρχίζει μέ τό μαγικό σύν, μαζί ἐργαζόμαστε σάν ζευγάρι, προσπαθοῦμε νά ἔχουμε μία κοινή πορεία. Γιά νά μπορεῖ ἕνα ζευγάρι νά συνεργάζεται, θά πρέπει νά ζητᾶ ἀντί νά ἀναμένει. Πόσοι ἀναμένουν ὅτι ὁ σύντροφός τους πρέπει νά τοῦς «καταλαβαίνει».

Συνεργασία ἐπίσης σημαίνει νά ἀποδέχομαι τήν ἀλλαγή. Στά ζευγάρια εἶναι ἀναπόφευκτες οἱ ἀλλαγές, και εἶναι τό μεγαλύτερο χάρισμα τοῦ ἀνθρώπου, νά μπορεῖ νά ἀνταποκρίνεται ὁμαλά στίς ἀλλαγές.

Συνεργασία σημαίνει, ἀκόμη, νά παίρνομε μαζί ἀποφάσεις. Ἡ λειτουργική ἀπόφαση γιά ἕνα ζευγάρι εἶναι νά ἀφήσει τόν ἑαυτό του ἐλεύθερο νά σκεφτεῖ ὅλες τίς πιθανότητες, ὅλα τά πιθανά ἐνδεχόμενα. Δεύτερο, νά ἀξιολογήσει τά θετικά και τά ἀρνητικά τῆς κάθε του ἐπιλογῆς και τρίτο, ἡ ἀπόφασή του νά συνάδει μέ τό σύστημα ἀξιών του, νά συνάδει μέ τό ποιός εἶναι σάν ἄνθρωπος, ἀκόμη κι ἂν αὐτό σημαίνει ὅτι οἱ ἄλλοι δέκα γύρω του θά διαφωνήσουν.

Σημαίνει, ἀκόμη, προθυμία κι ἀπό τίς δύο πλευρές γιά συμβιβασμό.

Συνεργασία τέλος, εἶναι ὅταν κερδίζω ἐγώ νά κερδίζεις και ἐσύ. Ἄρα, ὅσο περισσότερο και οἱ δύο κερδίζουν, τόσο τό καλύτερο γιά τό ζευγάρι.

Τό πέμπτο στοιχεῖο εἶναι ὅτι σεβασμός σημαίνει ἐμπιστοσύνη, κάτι πού χρειάζεται χρόνια νά χτιστεῖ, ἀλλά και δευτερόλεπτα, γιά νά χαθεῖ. Νά ἀποδέχομαι τήν ὑπόσχεση τοῦ ἄλλου ἀκόμη κι ἂν ἔχω ἀμφιβολίες, γιά τό ἂν θά γίνει. Ἐμπιστοσύνη σημαίνει νά δίνω στόν ἄλλο τό περιθώριο τῆς ἀμφιβολίας, ἀκόμη και ἂν ξέρω ὅτι δέ θά γίνει.

*(ἀπόσπασμα ἀπομαγνητοφωνημένης ὁμιλίας
στό Σεμινάριο τῆς Σχολῆς Γονέων
τῆς Μητροπόλεώς μας)*

Ἡ κύπρια μάνα καί ἡ μάνα τῆς προσφυγιᾶς

τῆς κας Μόνας Σαββίδου Θεοδούλου
Φιλολόγου - Ποιήτριας

Μία εικόνα, πού ἀνήκει στόν κοινό θησαυρό τῆς ἀνθρωπότητας, μία ἀρχέτυπη εικόνα εἶναι ἡ Παναγία βρεφοκρατούσα, ἡ Παναγία Μήτηρ Θεοῦ καί ἀνθρώπων. Ἕνα αἰώνιο σύμβολο, πού δέν τοῦ ξεπληρώθη ἀκόμα ὁ φόρος τῆς ψυχῆς, γιατί στήν ἀγκαλιά της θά βροῦμε καί τόν ἀποκαθλωμένο ἀπό τόν Σταυρό γιό της, τό γλυκύτατό της ἔαρ καί ὁ ἐπιτάφιός της θρήνος, πού ἐπαναλαμβάνεται, συνεχίζει νά συγκλονίζει. Αὐτῆς τῆς μάνας πού ὑφαίνει τόν ἰστό τῆς οἰκογένειας, τῆς παράδοσης, τοῦ πολιτισμοῦ μέ τά ἔργα τοῦ πνεύματος καί τῶν χειρῶν της. Καί ὅ,τι κι ἂν πούμε γιά αὐτήν εἶναι ἕνας κόκκος θυμᾶματος μπροστά στήν ἀνιδιοτελή καί πολυσχιδή αὐταπαρνητική προσφορά της. Ἐπαναλαμβάνω τά λόγια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, ὅταν ἔγινε ὁ Μέγας Ἐσπερινός στόν ἀνακαινισμένο ἱερό ναό τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Βουνοῦ, στίς 13 Νοεμβρίου 2015, στήν Ἀλλὰγια τῆς Τουρκίας, καί ὡς μικρασιάτισσα ἀπόγονος τοῦ κτήτορος τοῦ ναοῦ παρευρέθηκα στήν καταλυτική αὐτή στιγμή: «Μέ τό μητρικό γάλα ἐλάβατε καί τό γάλα τῆς εὐσεβείας».

Καί στήν πανηγυρική ὁμιλία του στά Θυρανοίξια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Παναγίας τῆς Πισιδιώτισσας, ἐκκλησίας πού κτίστηκε γιά πρώτη φορά ὕστερα ἀπό 95 χρόνια στήν Ἀλλὰγια (σημερινή Alanya) τόνισε: «Συνήλθμεν εἰς δέησιν καί ἀνάμνησιν τῆς μικρασιατικῆς γῆς, τῆς μικρασιάτισσας μάνας καί τῆς μητρὸς ἐκκλησίας».

Πῶς νά μήν συγκινηθεῖ ἡ ψυχὴ μας, ὅταν θυμᾶται τὴν ἰδέα τοῦ ἀγαθοῦ, πού ἐνσαρκώνει ἡ μάνα τοῦ καθενός, ἡ μάνα πού κρατᾶ στά χέρια της τό λίκνο τῆς ἀνθρωπότητας, πού ἀποτελεῖ τόν συνδετικό κρίκο παρόντος, παρελθόντος, μέλλοντος;

Κάθε ἄνθρωπος εἶναι μοναδικός κι ἀνεπανάληπτος κι «ἀφοῦ ὁ κάθε ἄνθρωπος εἶναι μοναδικός, κάθε γέννηση εἶναι ἡ γέννηση τοῦ πρώτου ἀνθρώπου στόν κόσμο».

Στά κυπριακά δεδομένα συναντοῦμε τὴ

δοκιμασία αὐτοῦ τοῦ ἀνυπέρβλητου δεσμοῦ μάνας-παιδιοῦ ἀπό τά ἀρχαία χρόνια. Ὄνομα ὅπως τῆς Δημόναςσας καί τῆς Ἀξιοθέας, μανάδων πού ζυγιάστηκε ἡ ἀφοσίωση κι ἡ ἀγάπη τους γιά τό παιδί τους. Βασίλισσα ἡ Δημόναςσα θέσπισε νόμους μέ ἀντίστοιχες ποινές γιά τούς παραβάτες. Καί τά παιδιά

της τούς παρέβησαν. Τήρησε τό καθήκον της ως νομοθέτης μέ τήν ποινή του θανάτου. Ἀλλά πῶς νά ἀντέξει ἡ καρδιά τῆς μάνας; Πήδηξε μέσα στόν χαλκό, πού ἔλιωναν γιά νά γίνει τό ἄγαλμά της. Κι ἡ Ἀξιοθέα, περήφανε σύζυγος του Νικοκλή, βασιλιά τῆς Σαλαμίνας, πού ἐξοντώθηκε ὅταν ἡ Κύπρος ὑποτάχθηκε στόν Πτολεμαῖο, ἀρνήθηκε τήν αἰχμαλωσία γιά ἐκείνην καί τίς κόρες της μέ τίμημα τῆ ζωῆ τους.

Στά χρόνια του Ἀπελευθερωτικοῦ Ἀγώνα 1955-59 ἡ κύπρια μάνα ἔγινε σύμβολο ἀγωνιστικότητας, ὑπεράσπισης τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, πρότυπο μαχητικότητας καί ἀντίστασης. Ἡ δράση της πολύπλευρη. Καί τό μαρτύριό της μεγάλο γιά τίς συλλήψεις, τά κρατητήρια, τίς ἐκτελέσεις, τήν ἀγχόνη καί τά ὀλοκαυτώματα.

Γράφει ὁ Γιάννης Ρίτσος στόν ὑπέροχο «Ἀποχαιρετισμό», τό ποίημά του, τό ἐμπνευσμένο ἀπό τόν ἥρωικό θάνατο του Αὐξεντίου ἐκ στόματος τῆς μάνας του:

Χαλάλιν τῆς Πατρίδας μου,
ὁ γιός μου, ἡ ζωή μου
τζί ἀφοῦ ἐν ἐπαραδόθηκεν
τζί ἔμεινε τζί ἐσκοτώθηκεν
ἄς ἔσει τήν εὐτζήν μου.

Κι ἡ μάνα τῶν δυό ἀδελφῶν ἡρώων Ἀνδρέα καί Γιώργου Κάρου, πού πέθαναν σέ διάστημα σαράντα ἡμερῶν εἶπε:
Κάθε σαράντα τζί ἓνα γιό
διῶ γιά τήν πατρίδα
τζί εὐχομαι ὅτι γλήρορα
ἐν νάρτει ἡ ἐλευθερία.

Ἡ μάνα ἐκφράζει τό πνεῦμα μίας ὑπαρξιακῆς πληρότητας καί ἡ μαρτυρία καί ἡ δικαίωσή της ἐντοπίζεται στήν ἀγάπη, τήν προσφορά καί τή θυσία. Ἄν ποτέ παύσει νά ἀγαπᾶ καί νά θυσιάζεται, αὐτό ἴσως θά εἶναι τό τέλος του κόσμου.

Καί τί νά ποῦμε γιά τίς συζύγους καί μάνας τῶν ἀγνωσμένων, πού 42 χρόνια μετά τήν εἰσβολή καί τουρκική κατοχή του 40% του κυπριακοῦ ἐδάφους περιμένουν μίαν ἀπά-

ντηση, μία δικαίωση. Λύτρωση γι' αὐτές δέν ὑπάρχει, γιατί ἡ ἀνεύρεση καί ταυτοποίηση τῶν ὀστών τῶν ἀγαπημένων τους ἐπιτείνει τόν πόνο του ἄδικου χαμοῦ καί τῆς μάταιης προσμονῆς.

Ἡ κύπρια μάνα τῆς προσφυγιάς, πού ἀπ' τά τσαντήρια καί τούς συνοικισμούς ἔστησε τό σπιτικό της μέ χίλια μύρια βάσανα καί κόπους ἀντέξε νά μεγαλώσει τά παιδιά της, καί νά τά καμαρώσει πολίτες αὐτοῦ του πολυπαθοῦ νησιοῦ, πού ἀκόμα διεξάγει ἀγῶνα γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς δικαιοσύνης, ἀποκατάσταση τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Ἡ κύπρια μάνα βιώνει ξανά τή δική της προσφυγιά μέσα στήν προσφυγιά κάθε μάνας. Γιατί ὁ πόλεμος στή Συρία σήμερα μᾶς κάνει μάρτυρες ἑκατομμυρίων καί πάλι προσφύγων, πού ἀναζητοῦν ἀσφαλές μέρος γιά τό μέλλον τῶν παιδιῶν τους. Γυναῖκες μέ βρέφη στήν ἀγκαλιά ξεκινοῦν γιά τό ἄγνωστο, ἀρκεῖ ἐκεῖ, νά ὑπάρχει εἰρήνη καί ἐργασία γιά τά πρός τό ζήν.

Ἔτσι τό θέμα τῆς γυναίκας τῆς Μικρασιάτισας μάνας, πού ἔζησε τή Μικρασιατική Καταστροφή καί τόν ξεριζωμό τό 1922, δέν εἶναι οὔτε μακρινό, οὔτε ἀνοίκειο στή γυναίκα τῆς Κύπρου.

Τά κύματα τῶν προσφύγων (2.400 σύμφωνα μέ στοιχεῖα τῆς Βρετανικῆς Διοίκησης) ἀπό τόν Σεπτέμβριο μέχρι τόν Δεκέμβριο του 1922 πού κατέφθαναν στό νησί μας, ἀντιμετώπιζαν τήν ὀρθολογιστική πολιτική τῆς Ἀγγλικῆς Ἀποικίας, πού δέν ἐπιθυμοῦσε Ἕλληνες ὀρθόδοξους νά ἐνισχύσουν τό ἑλληνικό δημογραφικό στοιχεῖο του νησιοῦ καί παρὰ τίς πολυήμερες ταλαιπωρίες καί κακουχίες μέχρι θανάτου του ταξιδιοῦ, πού εἶχαν ὑποστει, δέν ἐπέτρεπαν οἱ ἀγγλικές Ἀρχές τήν ἀποβίβαση χωρίς οικονομικές ἐγγυήσεις. Πληροφοροῦμαστε ἀπό τίς Ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς ὅτι οἱ Κύπριοι, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ὁ Μητροπολίτης Κιτίου καί Λεμεσοῦ, οἱ Δήμαρχοι καί ἄλλοι προύχοντες ἄσκησαν πέσεις, γιά νά πεισθεῖ ἡ Βρετανική Διοίκηση νά καταργήσει τούς περιορισμούς καί τίς ἀπαγορεύσεις, πού ἔθεσε γιά τήν ἐλεύθερη εἴσοδο τῶν προσφύγων.

Ἡ κυβέρνηση ἔμενεν ἀμετάπειστη. Παραθέτουμε τηλεγράφημα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τοῦ Καντέρμπουρου, τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἀποικιῶν καὶ τὸν Λόρδο Δήμαρχο τοῦ Λονδίνου: Ἀπὸ τὴν Ἐφημερίδα «Κυπριακὸς Φύλαξ» 23 Νοεμβρίου 1922.

«Χριστιανοὶ πρόσφυγες Μ. Ἀσίας ἐπὶ ἱστοφύρων καταφθάνουσιν καθ' ἑκάστην εἰς Κυπριακὰς ἀκτὰς. Κυβέρνησις ἀρνεῖται νὰ ἐπιτρέψῃ ἀποβίβασιν, ἔστω καὶ πρόσκαιρον, ἀναγκάζουσα αὐτοὺς νὰ συνεχίσωσι περιπλάνησιν ἀνά τὰς θαλάσσας ἐν μικροῖς πλοίοις καὶ ἐν τρικυμῳδὴ χειμερινῷ καιρῷ. Ἐσημειώθησαν ναυάγια πλοιαρίων φερόντων πρόσφυγας, ἔνεκα δὲ τοῦ συνωστισμοῦ καὶ τῶν κακουχιῶν θάνατοι προσφύγων. Παρακαλοῦμεν ἐνεργήσατε, ἵνα τερματισθῶσι τὰ μαρτύρια τῶν Χριστιανῶν, ἐπιτραπῆ δὲ ἀποβίβασις προσφύγων καταφθάνόντων εἰς Κύπρον καὶ παρέχῃται εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τῆς τοπικῆς Κυβερνήσεως ἀπολύτως ἀναγκαῖα βοήθεια».

Μόνον σὲ βρεττανοὺς ὑπηκόους, κυπρίους καὶ ἀρμενίους, γιὰ τὸν εἰδικὸ λόγον ὅτι οἱ τελευταῖοι «οὐδεμίαν ἔχουσιν ἔθνικὴν ἐστίαν εἰς τὴν ὁποῖαν νὰ καταφύγωσιν», ἐπέτρεψαν τὴν ἀποβίβασιν.

Στὴν Κύπρον σήμερον, ἀπόγονοι Μικρασιατῶν, κύπριες γυναῖκες κουβαλοῦν μέσα

τοὺς τό ἦθος καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια, μέ τὰ ὁποῖα ἀντιμετώπισαν οἱ μητέρες καὶ οἱ γιαιάδες τοὺς τῆς ἀντιξοότητες τῆς ζωῆς, ἀκόμα καὶ τὴ δεύτερη προσφυγιά γιὰ ὅσους εἶχαν ἐγκατασταθεῖ στὴν Κερύνεια, στὴν Ἀμμόχωστο, στὴ Μόρφου, στῆς κατεχόμενες σήμερον ἐπαρχίες τῆς Κύπρου. Δυὸ φορές πρόσφυγες.

Ἡ γυναῖκα ἔχει ἀνεξάντλητα ἀποθέματα μέσα της καὶ ὅσες δυσκολίες καὶ ἂν στηθοῦν ὀμπρὸς της, μπορεῖ νὰ κρατήσῃ γερά τὸ τιμὸν τῆς ζωῆς της, καὶ ὅπως γεννᾷ τὴ ζωὴ μέ τῆς ὠδίνες τοῦ τοκετοῦ, μπορεῖ καὶ νὰ σώσῃ τὴ ζωὴ ξεπερνώντας τοὺς καημούς.

Κάθε γυναῖκα ἔχει στὴ δική της ζωὴ τὸν δικὸ της προσωπικὸ ἀγῶνα νὰ ἐπιτελέσῃ ἀπ' τὴν ἀρχή, γιὰ νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἰσότητά τῶν δύο φύλων, ἔχει τὸν δικὸ της Γολγοθᾶ νὰ ὑπομείνῃ σὲ κάθε ἱστορικὴ καμπή, συγκυρία καὶ τραγωδία τοῦ τόπου της. Τὴ δική της ἀντοχή, καρτερία καὶ σύνεση νὰ δοκιμαστοῦν μέσα στῆς φουρτούνες τῆς ζωῆς, νὰ φορέσῃ πανοπλία ὄχι μόνον γιὰ τὸν ἑαυτὸ της ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν οἰκογένεια καὶ τὸν λαὸ της.

Ἄς μὴν ξεχνοῦμε πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ κρίνῃ τὸν βαθμὸ τοῦ πολιτισμοῦ ἑνὸς λαοῦ ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν τῆς γυναῖκας.

(ἀπόσπασμα ὁμιλίας ποῦ ἔγινε στὴ Μητρόπολή μας, στὴ γιορτὴ τῆς μάνας)

Ἐκκλησιαστικό Μουσείο-Εἰκονοφυλάκιο Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ

τοῦ π. Κυριακοῦ Παπαῖωακείμ

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Λεμεσοῦ θέλοντας νά συμβάλει στήν πολιτιστική καί πνευματική ἀνάπτυξη ἀλλά πρωτίστως στήν προστασία, μελέτη, συντήρηση καί προβολή τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας κειμηλίων, συνέστησε τό Ἐκκλησιαστικό Μουσείο – Σκευοφυλάκιο στόν χώρο τοῦ Μητροπολιτικοῦ Οἴκου, δίπλα ἀπό τόν ραδιοφωνικό σταθμό τῆς Μητροπόλεως.

Βέβαια οἱ προσδοκίες τοῦ Πανιερωτάτου, ὅπως ἄλλωστε εἶχαν γίνει γνωστές ἀπό τήν ἀρχή τῆς Ἀρχιερατικῆς του θητείας, δέν ἔχουν πλήρως ἐκπληρωθεῖ.

Ἡ στενότητα τοῦ χώρου παράλληλα μέ τό πλήθος καί ἄλλων σημαντικῶν θησαυρῶν, ἐπιτάσσουν ἴσως στό μέλλον δημιουργία μίας ἐκτενέστερης καί περιεκτικότερης ἐκθεσης τοῦ πολύτιμου ἐκκλησιαστικοῦ μας πλούτου στό παλαιό κτίριο τῆς Μητροπόλεως στόν παραλιακό δρόμο.

Ἡ βυζαντινή καί μεταβυζαντινή κληρονομιά τῆς Λεμεσοῦ, ὅπως παρουσιάζεται μέσα ἀπό τήν ἐκθεση, ἀποκτᾶ μία ξεχωριστή σημασία, ἀφοῦ ἀντικρίζεται δυναμικά, ὄχι μόνο ὡς δισχιλιετῆς ἱστορία ἀλλά καί ὡς ζωντανό παρόν, καθώς καί ὑποσχόμενο μέλλον.

Οἱ εἰκόνες καί τά κειμήλια τοῦ νεοσύστατου Μουσείου καλύπτουν μία περίοδο πέραν τῶν ἐπτακοσίων χρόνων καί ἀνάμεσά τους ὑπάρχουν πραγματικά ἀριστουργήματα, πού περιέχουν πολύτιμες πληροφορίες καί

σημαντικότερα ἐρεθίσματα γιά περαιτέρω μελέτη καί ἔρευνα. Τά περισσότερα ἔτυχαν συντήρησης πρόσφατα, καί εἶναι ἡ πρώτη φορά πού ἐκτίθενται συγκεντρωμένα στό εὐρύ κοινό.

Τό Ἐκκλησιαστικό Μουσείο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ πέραν τῶν ἐπιστημονικῶν προδιαγραφῶν ἀπό τίς ὁποῖες ἔπρεπε νά διέπεται, προσδοκούσαμε καί ἐπιζητούσαμε νά ἔχει μία τέτοια μορφή, πού νά δημιουργεῖ, κατά τό μέτρο τοῦ δυνατοῦ βέβαια,

τή μυστηριακή ἀτμόσφαιρα καί ἐντύπωση τοῦ χώρου λατρείας μέσα ἀπό τόν ὁποῖο προέρχονται τά ἐκθέματα. Στόν στόχο μας αὐτό, ἴσως καί προνοία Θεοῦ, συνέτεινε στά μέγιστα ἡ μεγάλη ὀλοκληρωμένη συλλογή τῶν παλαιῶν εἰκόνων δεσποτικῶν, δωδεκαόρτου ἀποστολικοῦ καί ἐσταυρωμένου μέ λυπηρά ἐπίστεψης τέμπλου ἀπό τό τέμπλο τοῦ παλαιοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Νάπας. Ἴσως ἡ μεγάλη ἀνάγκη πού ὑπῆρχε οἱ εἰκόνες αὐτές νά συντηρηθοῦν, νά φυλαχθοῦν καί παράλληλα νά ἐκτε-

θοῦν σέ χώρο μέ τίς κατάλληλες συνθήκες, νά ἀποτελέσει καί τόν κυριότερο παράγοντα λήψης τῆς τελικῆς ἀπόφασης δημιουργίας τοῦ Μουσείου.

Στό σημεῖο αὐτό θέλουμε νά ἐπισημάνουμε τό τεράστιο καί θεάρεστο ἔργο πού ἐπέτελεσε ὁ ἐπί σειρά ἐτῶν πρόεδρος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Καθεδρικοῦ ναοῦ Ἁγίας Νάπας, κύριος Ἀντώνης Χ' Παύλου, πού μέ ἄοκνες προσπάθειες, ἀγάπη καί ζήλο ἀνάλαβε τή φύλαξη, συντήρηση καί δια-

τήρηση τής πύ πάνω σειράς τών εικόνων, έπωμιζόμενος μάλιστα και τό οικονομικό κόστος.

Τό Μουσείο – Εικονοφυλάκιο τής Ίερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ στεγάζεται στό κτίριο δίπλα από τόν Μητροπολιτικό Οἶκο πίσω από τόν ναό τής Παναγίας τής Καθολικῆς. Τό έσωτερικό του αποτελείται από τρεῖς παράλληλους διαδρόμους – κλίτη-, οἱ ὁποῖοι σχηματίζονται από δύο παράλληλους

τά δύο λυπηρά, πού ἀποτελοῦσαν τήν ἐπίσπεψη τοῦ εἰκονοστασίου. Δεξιά και ἄριστερά τοῦ Σταυροῦ, ἔχουν τοποθετηθεῖ σέ δύο ζώνες, πάνω και κάτω, οἱ μεγάλου μεγέθους δεσποτικές εἰκόνες και τό ἀποστολικό ἀντίστοιχα, μέ τήν προσδοκία ὅτι ὁ σχηματισμός αὐτός μάς δημιουργεῖ τήν ἐντύπωση τοῦ εἰκονοστασίου. Ἐκατέρωθεν τοῦ κεντρικοῦ διαδρόμου στούς δύο τοίχους δεξιά και ἄριστερά και πάνω από τίς προθήκες ἔχουν

ἐγκάρσιους ἡμιτελεῖς τοίχους, μέ ἀποτέλεσμα οἱ διάδρομοι νά ἐπικοινωνοῦν μεταξύ τους και από τίς δύο ἅκρες. Χρησιμοποιεῖ ὅλους τούς τοίχους ἑκατέρωθεν ὡς χώρους ἔκθεσης τών ἀντικειμένων, εἴτε ἐκτός εἴτε ἐντός τών προθηκῶν.

Μέ τήν εἴσοδό μας στό Μουσείο, στό βάθος τοῦ κεντρικοῦ διαδρόμου μπροστά από τήν τονισμένη μέ τό βυζαντινό κόκκινο χρώμα ἀψίδα, δεσπόζει ὁ μέγας ξυλόγλυπτος ἐπιχρυσωμένος Ἐσταυρωμένος μέ ἑκατέρωθεν

τοποθετηθεῖ οἱ ὑπόλοιπες εἰκόνες τοῦ συνόλου, αὐτές τοῦ δωδεκαόρτου. Τέλος τά βημόθυρα, πού βρίσκονται σέ ἐσοχή τοῦ δεξιοῦ τοίχου, ὀλοκληρώνουν τήν τεράστιας ἀξίας τόσο σέ ποιότητα ὅσο και σέ ποσότητα συλλογή. Τό ἐξαιρετικό αὐτό σύνολο ἀνήκει τεχνοτροπικά στήν ἀγιογραφική σχολή τής Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἡρακλειδίου, πού ἄκμασε και σημάδεψε ἀγιογραφικά ὀλοκληρη τήν περίοδο τοῦ 18ου αἰώνα. Ἡ σχολή αὐτή, πού τελικά ἐπικρατεῖ και σφραγίζει

τήν τέχνη ολόκληρου του 18ου αι., σχηματίστηκε με πολύ κόπο και μόχθο από άπλους ανθρώπους εύλαβείς, πού στην πλειονότητά τους υπηρέτησαν τον Θεό και μέσα από τις τάξεις του μοναχισμού.

Αφτηρία της νέας τεχνοτροπίας θεωρείται το μοναστήρι του Άγιου Ήρακλειδίου και θεμελιωτής της ο ιερομόναχος Ίωαννίκιος, ο οποίος είναι ένας από τους πλέον καταξιωμένους Κύπριους ζωγράφους όλων των

έποχών. Σ' αυτό συνηγορούν τόσο η μεγάλη ποσότητα των έργων του, όσο και οι συχνές αναφορές του ονόματός του ως διδασκάλου διαφόρων ζωγράφων της Σχολής. Ο ιερομόναχος Ίωαννίκιος υπογράφει το 1740 τη μεγάλη εξαιρετική εικόνα του ένθρονου Χριστού, ενώ στον ίδιο προσγράφονται και οι υπόλοιπες δεσποτικές, της ένθρονης Παναγίας, του Αγ. Ίωάννη του Προδρόμου, του Αγ. Ίωάννη του Θεολόγου, του Αγ. Νικολάου και του Αρχ. Μιχαήλ. Η ύπαρξη μίας τέτοιας υπογραφής στην εικόνα, της προσδίδει ακόμη μεγαλύτερη και πολυσήμαντη αξία, αφού δέν τό συναντούμε συχνά, ενώ τό επιβλητικό τους μέγεθος τίς καθιστά μοναδικές.

Σπουδαίο από κάθε άποψη έκθεμα αποτελούν ο Σταυρός και τά λυπηρά, τόσο για τό μοναδικά μεγάλο τους μέγεθος, όσο και για τήν υπογραφή «ΧΕΙΡ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΥ ΜΑΘΗΤΟΥ ΔΕ ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΥ ΚΑΙ ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ ΤΩΝ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΩΝ, ΑΨΝΔ». Άλλη μία γραπτή απόδειξη για τόν ουσιώδη πρωταγωνιστικό ρόλο του Ίερομονάχου Ίωαννικίου στή δημιουργία και εξέλιξη της έν λόγω άγιογραφικής σχολής. Στόν ζωγράφο Νεκτάριο ιεροδιάκονο, αποδίδονται οι εικόνες του αποστολικού και του δωδεκαόρτου έκτός από τήν εικόνα του Μυστικού Δείπνου, πού μπορεί νά προσγραφεί στόν διδάσκαλο Ίωαννίκιο. Έργα του Νεκταρίου φαίνεται νά είναι και οι όρθιοι Εύαγγελιστές. Στήν ίδια σχολή έντάσσονται οι εικόνες, τά εισόδια της Θεοτόκου, ο Άγ. Θεοδόσιος και τό κάτω μέρος της άριστερης πόρτας ζεύγους βημοθύρων μέ τούς ιεράρχες άγίους Γρηγόριο Θεολόγο και Άγ. Νικόλαο

Στό πίσω της μέρος παριστάνεται τό σχήμα του μεγαλόσχημου μοναχού.

Οι επόμενες χρονολογικά εικόνες ανάγονται στά τέλη του 15ου και στό 16ον αιώνα. Τήν περίοδο αυτή γενικά θά λέγαμε ότι επικράτησαν δυό τεχνοτροπικά ρεύματα στήν τέχνη τής άγιογραφίας. Αυτό πού συνεχίζει τήν τοπική παράδοση και προσομοιάζει πολύ μέ τή γνωστή Κρητική τεχνοτροπία και αυτό πού δέχεται επιδράσεις από τήν τέχνη των τότε κατακτητών Βενετών, μέ τις όποιες ανανεώνεται και αναβαθμίζεται σχεδόν πάντα μέσα στά επιτρεπόμενα όρια. Στό πρώτο ρεύμα, τό παραδοσιακό, έντάσσονται οι εικόνες τής μικρής Δέησης, των Άγίων Όνησιφόρου και Κασσιανού, τής Σταύρωσης, του ένθρονου και του στηθαίου Χριστού. Είναι τέχνη άπλή, λιτή, μέ μυστικό άσκητικό χαρακτήρα, πού ύποβάλλει στόν πιστό βαθιά κατάνυξη. Τό δεύτερο ρεύμα γνωστό ως Ίταλοβυζαντινό ή Κυπροαναγεννησιακό δηλώνουν οι εικόνες

(μπορεί νά αποδοθεί στον Ίωαννίκιο). Άν θά σκιαγραφήσουμε σέ άδρες γραμμές τήν τεχνοτροπία αυτή, θά τονίζαμε κατ'άρχάς ότι ο μέγας αριθμός τόσο των εικόνων όσο και των ζωγράφων εκπροσώπων της μαρτυρεί τή μεγάλη άγάπη του λαού για τή θρησκευτική τέχνη κατά τήν περίοδο των δύσκολων χρόνων τής Τουρκοκρατίας. Μέ τό τεράστιο και σημαντικό έργο πού έχει επιτελεσθεί μέσα από τή δράση τής σχολής αυτής, άνεκτίμητη ύπήρξε ή προσφορά της προς τήν έκκλησία τής Κύπρου ευρύτερα.

Ή άμφιπρόσωπη εικόνα τής Παναγίας, πού άνήκει στήν περίφημη εύρέως γνωστή κομνήνεια τεχνοτροπία μέ κωνσταντινοπολίτικες καταβολές και τοποθετείται χρονολογικά στό πρώτο μισό του 13ου αι., άποτελεί τό παλαιότερο και ουσιαστικά τό πολυτιμότερο έκθεμα του Μουσείου. Δυστυχώς μεγάλο μέρος της έχει καταστραφεί, αλλά εάν αναλογιστούμε τις μεγάλες απώλειες από τις λεηλασίες, τις πυρκαγιές, και τήν καταστροφή από τό πέρασμα τόσο αιώνων πού έχει ύποσσει ο έκκλησιαστικός μας θησαυρός, τό γεγονός τής διάσωσης της και κυρίως ή ύπαρξη των δυό προσώπων μάς ικανοποιεί.

του Χριστού Παντοκράτορα, του Τιμίου Προδρόμου σε στάση δέησης, του Ίησού Χριστού, του άγιου Πέτρου, του Άγ. Μάρκου και τά Βημόθυρα. Μέσα από τά πύό πάνω παραδείγματα γίνεται φανερή ή έκλεπυσμένη γοητεία του νέου ρεύματος, μέ τήν τεχνική τής έκτέλεσης νά είναι άρτια, τήν προσήλωση στή λεπτομέρεια, τίς γλυκερές έκφράσεις στά πρόσωπα καί τήν επίτηδευση στίς κινήσεις. Τέλος στήν ίδια περίπου περίοδο τοποθετείται καί ή μακρόστενη εικόνα του άποστολικού σε δυό τεμάχια, ή όποία μπορεί νά προσγραφεί στόν χρωστήρα του φημισμένου Κερκυραίου ζωγράφου Έμμανουήλ Τζαφουρνάρη, πού φαίνεται νά εργάστηκε γιά κάποια περίοδο στήν Κύπρο.

(συνεχίζεται
στό επόμενο τεύχος)

Τεχνικές αὐτοβελτίωσης ἢ καρδιακή Προσευχή;

τοῦ Οἴκ. Ανδρέα Γκατζέλη

Οπνευματικός ἀγώνας, στή βαθύτερη οὐσία του, εἶναι κυρίως πάλι πρὸς τοὺς λογισμοὺς. Ὅμως τί εἶναι λογισμός;

Λογισμὸς δὲν θεωρεῖται κάθε σκέψη πού κάνει ὁ ἄνθρωπος. Λογισμὸς θεωρεῖται ἐκείνη ἡ σκέψη, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ στήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου, ἀπασχολεῖ ἔντονα τὸν νοῦ του καὶ αἰχμαλωτίζει τὸ λογικὸ του.

Στήν ὀθόνη τοῦ νοῦ μας παρουσιάζεται μία εἰκόνα, τίς περισσότερες φορές ἀπὸ τὸν περιβάλλοντα κόσμο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μνήμες καὶ θύμισες πού εἶναι ἀποθησαυρισμένες στό ὑποσυνείδητό μας. Ἡ εἰκόνα ὅμως αὐτή δὲν παρουσιάζεται ἀπλά ὅπως μία φωτογραφία. Μὲ τὴν ἐμφάνισή της κινητοποιεῖ συναισθήματα καὶ νοσταλγικὲς ἀναμνήσεις, ἐρεθίζει πάθη καὶ ἐπιθυμίες, κυρίως ὅμως ὑπόσχεται ἡδονὴ καὶ εὐτυχία. Ἡ δύναμη, ἡ ὁποία σχηματοποιεῖ σὲ εἰκόνες τὰ ἐρεθίσματα τῶν αἰσθήσεών μας ἀλλὰ καὶ τὸ ὑλικὸ τῆς μνήμης μας, εἶναι ἡ φαντασία.

Πιὸ συγκεκριμένα, ἡ εἰκόνα αὐτὴ ἀρχικὰ προβάλλεται μὲ φυσικὸ τρόπο στόν νοῦ μας καὶ ἔτσι ἔχουμε τὸ πρῶτο στάδιο, πού ὀνομάζεται προβολή. Σὲ αὐτὴ τὴν κατάσταση δὲν ὑπάρχει ἁμαρτία. Στὴ συνέχεια ἔρχεται ὁ ἐχθρὸς καὶ, μὲ τὴ βοήθεια τῆς φαντασίας, προτείνει μία ἐμπαθὴ προσκόλλησι τῆς ἐπιθυμίας καὶ τῆς καρδιάς, σὲ αὐτὴ τὴν εἰκόνα. Αὐτὸ εἶναι τὸ δεῦτερο στάδιο, πού οἱ Πατέρες ὀνομάζουν προσβολή. Ἀκολουθεῖ τὸ στάδιο τοῦ συνδυασμοῦ, κατὰ τὸ ὁποῖο γίνεται μία πάλι, μὲ στόχο τὴν ἀπόρριψή τῆς δελεαστικῆς πρότασης τοῦ ἐχθροῦ. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ στάδιο ἀρχίζει κανεὶς νὰ ρέπει πρὸς μία ἁμαρτιτικὴ κατάσταση. Ἀκόμη κι ἂν τελικὰ ἡ ἀπάντησι τοῦ ἀνθρώπου στήν πρότασι τοῦ ἐχθροῦ εἶναι ἀπορριπτικὴ, ἐν τούτοις ἡ γεινίασι μὲ τὸ πονηρὸ πνεῦμα δὲν ἀφήνει τὴν ψυχὴ χωρὶς ἐπιπτώσεις.

Οἱ Πατέρες χρησιμοποιοῦν μία ὠραία εἰκόνα, γιὰ νὰ ἐξηγήσουν αὐτὴ τους τὴ θέση. Ὅπως ἓνας ἄνθρωπος πού μπαίνει σὲ ἓνα

ἀρωματοπωλεῖο, ἀκόμη κι ἂν δὲν ἀγοράσει κάποιο ἄρωμα, βγαίνοντας ἀπὸ τὸ κατάστημα κουβαλάει πάνω του τὴν εὐωδία τῶν ἀρωμάτων, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ πού ἔρχεται σὲ διάλογο μὲ τὸ πονηρὸ πνεῦμα, ἀκόμη κι ἂν ἀπορρίπτει μὲ ἀποφασιστικὴ τὴν πρότασή του, δὲν μένει τελείως ἀτάραχη. Γι' αὐτὸ οἱ ἅγιοι Πατέρες προτείνουν τὴν ἀδιάλειπτη ἐπίκλησι τοῦ γλυκυτάτου Ὄνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς τὴν πιὸ ἀποτελεσματικὴ μέθοδο ἀπελευθέρωσις τῆς καρδιάς καὶ ὁλόκληρης τῆς ὑπαρξίς μας ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς.

Ἐὰν ἡ ψυχὴ πλανηθεῖ ἀπὸ τὴν πονηρὴ πρότασι τοῦ ἐχθροῦ καὶ στρέψει τὴν προσοχή της στὴ φανταστικὴ εἰκόνα πού αὐτὸς εἰσηγεῖται, ἔχουμε τὸ στάδιο τῆς συγκατάθεσις. Ἀπὸ ἐδῶ ξεκινάει ἡ εὐθύνη τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατὰ συνέπεια ἡ ἁμαρτία του. Στὴ συνέχεια ἀκολουθεῖ ἡ πράξι, δηλαδή ἡ πραγματοποίησι τῆς πρότασις τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἡ ἐκτέλεσι τοῦ λογισμοῦ. Ἀκόμη, κι ἂν γιὰ διὰφορους λόγους δὲν ἀκολουθήσει ἡ ὑπακοή στὸ θέλημα τοῦ ἐχθροῦ, ἡ ἁμαρτία ἔχει συντελεστεῖ, ἀφοῦ ἡ θέλησι καὶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου ἔχουν αἰχμαλωτιστεῖ, ἔστω καὶ στιγμιαία. Πολύ πιὸ σοβαρὴ βέβαια ἁμαρτία προκύπτει, ὅταν ὁ πονηρὸς λογισμὸς πού προτείνει ὁ ἐχθρὸς, γίνεῖ ἔργο. Ἡ ἐπαναλαμβανόμενη πώσι στήν ἴδια ἁμαρτία γεννᾷ στήν ψυχὴ μας τὸ πάθος. Ὁ ἄνθρωπος πλέον δὲν ἀνήκει στόν ἑαυτό του, ἀλλὰ ἀκολουθεῖ μὲ μανία τίς ὀρέξεις του καὶ τὰ πάθη του, τὰ ὁποία μόνο μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, διὰ τῶν ἁγίων μυστηρίων, μπορεῖ νὰ τὰ σταματήσει ἢ καλύτερα νὰ τὰ θεραπεύσει, μεταμορφώνοντάς τα σὲ ἀρετές.

Ἀπὸ τὴν πιὸ πάνω περιγραφή τῶν σταδίων δημιουργίας καὶ ἐξέλιξις τῶν λογισμῶν στήν ψυχὴ μας, φαίνεται ξεκάθαρα ὁ σημαντικὸς ρόλος τῆς φαντασίας. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ πολέμου ἐναντίον μας, ὁ διάβολος χρησιμοποιεῖ τὴ φαντασία, γιὰ νὰ μᾶς δελεάσει. Μὲ τὴ βοήθειά της ἐρεθίζει τὴν ἐπιθυμία μας

καί δεσμεύει τή θέλησή μας. Χρησιμοποιώντας ανύπαρκτες καί φανταστικές εικόνες μέσα μας, υπόσχεται ήδονή καί απόλαυση από τήν πραγματοποίηση τῆς ἀμαρτίας.

Ἄλλες φορές, πάλι μέ τόν ἴδιο τρόπο δημιουργίας ανύπαρκτων καί φανταστικῶν καταστάσεων, μάς προκαλεῖ ἄγχος καί φοβίες. Στενοχώριες, βάσανα καί ἀγωνίες, ἀδημονίες καί ἀνησυχίες ἔχουν ὡς πηγή τους τόν διάβολο, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιεῖ τή φυσική δύναμη τῆς φαντασίας, γιά νά μάς ἐπηρεάζει. Κατά συνέπεια, ὁ ἀγωνιστής τῆς εὐσεβείας ἀσκεῖται στή νηπτική καί εὐκτική προσοχή τοῦ νοῦ, ἀναλαμβάνοντας τόν ἀγώνα τῆς κάθαρσης τῆς καρδιάς ἀπό ὅλες αὐτές τίς φανταστικές εικόνες. Ὅτιδήποτε ὑποδαυλίζει τή φαντασία, δυσκολεύει τό ἔργο τῆς προσευχῆς καί ταλαιπωρεῖ τόν Χριστιανό στήν πνευματική του πορεία.

Στίς μέρες μας ἀκούγονται κάποιες θεωρίες, πού ταυτίζουν τή σκέψη μέ τήν πράξη. Ὑποστηρίζουν ὅτι, ἐάν ὁ ἄνθρωπος ἐπιθυμήσει ἔντονα κάτι καί ταυτόχρονα τό σηματοποιήσει καί τό φανταστεῖ ὡς εἰκόνα μέσα του, αὐτό μέ τή «δύναμη τῆς σκέψης» πολύ γρήγορα θά πραγματοποιηθεῖ. Θεωροῦν πώς ὁ ἐγκέφαλός μας ἔχει τή δύναμη νά προβάλλει στόν περιβάλλοντα κόσμο τίς ἐσωτερικές του εικόνες καί φαντασίες. Λένε ἀκόμη ὅτι ἔχουμε ἐντυπωσιακές ἀλλά κοιμώμενες δυνάμεις στόν χώρο τοῦ ἀσυνειδήτου μέσα μας, τίς ὁποῖες μέ τή δύναμη τῆς σκέψης μπορούμε νά ἐνεργοποιήσουμε κι ἔτσι θά ικανοποιήσουμε κάθε ἐπιθυμία μας. Καλοῦν, λοιπόν, τούς ἀνθρώπους νά φαντάζονται καί νά πιστεύουν ἔντονα ὅτιδήποτε ἐπιθυμοῦν. Ἄν π.χ κάποιος ἐπιθυμῆ ἓνα ὄμορφο καί ἀκριβό αὐτοκίνητο, γιά νά τό ἀποκτήσει, τό μόνο πού πρέπει νά κάνει εἶναι νά φαντάζεται ἔντονα τόν ἑαυτό του μέσα σέ αὐτό τό αὐτοκίνητο. Γιά κανένα λόγο δέν πρέπει νά ἀμφιβάλλει ὅτι θά ἀποκτήσει σύντομα τό αὐτοκίνητο πού ἐπιθυμῆ, διότι ἡ ἀμφιβολία θά καταστρέψει τήν πραγματοποίηση τοῦ ὄνειρου.

Διάφορες ὁμάδες ἰσχυρίζονται πώς μέ τίς δικές τους τεχνικές μπορούν νά μάς ἐκπαιδεύσουν, ὥστε ἡ καρδιά μας πύ εὐκολα νά κυριαρχεῖται ἀπό τήν ἐπιθυμία καί νά μήν

δέχεται καμιά ἀμφισβήτηση καί ἀμφιβολία. Τίς τεχνικές αὐτές τίς παρουσιάζουν μέ ἐπιστημονικοφανεῖς ὄρους, γιά νά ἐντυπωσιάσουν καί νά ἐλκύουν τούς πελάτες τους. Μία τέτοια τεχνική, πού εἶναι πολύ διαδομένη στήν ἐποχή μας, ὀνομάζεται Νευρο-Γλωσσικός Προγραμματισμός ἢ ἀλλιῶς N.L.P.

Κι ἄν τά πράγματα φαίνονται κάπως ἀστεία στό παράδειγμα πού ἀναφέρθηκε πύ πάνω, σκεφτεῖτε τίς συνέπειες ἀπό τήν ἐφαρμογή τέτοιων ἰδεῶν στόν τομέα τῶν ἐπιχειρήσεων, ἀλλά κυρίως στόν τομέα τῆς ὑγείας. Τί θά συμβεῖ στήν περίπτωση, πού ἓνας ἀσθενής ἀρνηθεῖ τήν ἰατροφαρμακευτική περίθαλψη, ἐπειδή πιστεύει πώς μέ τή θετική σκέψη θά μπορέσει νά ἀφυπνίσει τίς αὐτοθεραπευτικές του δυνάμεις; Τί θά γίνει, ἐάν μία ἐπιχείρηση δέν στηρίζεται στόν δυναμισμό καί στήν ἐργατικότητα τῶν ὑπαλλήλων της ἀλλά στίς ὁμορφες «θετικές τους σκέψεις»; Τό χειρότερο, ὅμως, ἀποτέλεσμα ἀπό τήν ἀποδοχή τέτοιων ἀντιχριστιανικῶν δοξασιῶν, εἶναι ὅτι ἀλλάζουν τήν Ἀνθρωπολογία τῆς Ἐκκλησίας μας καί κατά συνέπεια κηρύττουν μία αἰρετική Χριστολογία. Οἱ ἄνθρωποι πού ἀκολουθοῦν αὐτές τίς μεθόδους αὐτοβελτίωσης, δέν πιστεύουν στόν Θεό ἀλλά στή δύναμη τῆς δικῆς τους σκέψης. Ἐπαναλαμβάνουν μέ αὐτό τόν τρόπο τήν ἀμαρτία τοῦ Ἀδάμ, πού προσπάθησε νά γίνει θεός χωρίς τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Ἀφήνουν διάπλατα ἀνοιχτές τίς πόρτες τῆς καρδιάς τους στό πονηρό πνεῦμα, τό ὁποῖο ἀργά ἢ γρήγορα τούς ὀδηγεῖ σέ μελαγχολία, κατάθλιψη, ἀπόγνωση καί ἀπελπισία.

Οἱ Χριστιανοί φυλαγόμαστε ἀπό τίς ὑπουλες παγίδες τοῦ ἐχθροῦ ἐμπιστευόμενοι τόν πνευματικό μας ἰατρό-ἐξομολόγο, ὁ ὁποῖος μάς μαθαίνει πώς νά διώχνουμε τίς φαντασίες τοῦ ἐχθροῦ ἀπό τήν καρδιά μας καί πώς νά ἀνοιγόμαστε στή χάρη τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας. Μέ τήν ἐπίκληση τοῦ Ὄνοματος τοῦ Ἰησοῦ, φυγαδεύεται ὁ πονηρός καί μαζί του κάθε στενοχώρια. Ἡ μεταμόρφωση τῶν παθῶν σέ ἀρετές καί ἡ πνευματική χαρά γίνονται πλέον ἡ μόνη φυσική κατάσταση τοῦ πιστοῦ.

Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Λεμεσοῦ

ΜΕΛΕΤΙΟΣ Δ΄ ΜΕΤΑΞΑΚΗΣ (1910-1918)

Ἡ δεκαετής ἀρχιερατεία του στή Μητρόπολη Κιτίου ὑπῆρξε ἐξαιρετικά πλούσια σέ ποιμαντορική δραστηριότητα, καί χαρακτηριζόταν ἀπό τά ἐξῆς: τήν προσπάθεια γιά ἀπόκτηση μορφωμένου κλήρου, τήν πνευματική καί κοινωνική ἀνάπτυξη τοῦ ποιμνίου του καί τήν προσπάθεια γιά ἀναδιοργάνωση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου.

Μόνο ὅταν λάβουμε ὑπ' ὄψιν τό χάος πού ἐπικρατοῦσε στήν ἐκκλησιαστική καί πνευματική ζωή τῆς Κύπρου κατά τήν πρώτη δεκαετία τοῦ αἰώνα μας, συνεπεία τοῦ γνωστοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Ζητήματος, θά ἀντιληφθοῦμε τό μέγεθος τῆς προσφορᾶς τοῦ Μελετίου Μεταξάκη στήν ἀναδιοργάνωση καί ἀναζωογόνηση τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς στήν Κύπρο.

Μιά ἀπό τίς πρώτες ἐνέργειές του μόλις ἔγινε Κιτίου ἦταν ἡ ἴδρυση (τό 1910) τοῦ Παγκυπρίου Ἱεροδιδασκαλείου στή Λάρνακα, γιά τή δημιουργία μορφωμένων κληρικῶν, πού θά μπορούσαν νά ἐργάζονται καί στά σχολεῖα τῆς κοινότητάς τους ὡς διδάσκαλοι. Τό ἔργο ἦταν πολύ σημαντικό γιά τήν ἐποχή ἐκείνη, γι' αὐτό καί ἡ ἴδρυση καί συντήρησή του ἀποτελεῖ πραγματικό ἄθλο.

Τό Ἱεροδιδασκαλεῖο στεγάστηκε τόν πρῶτο καιρό στήν ἱερά μονή Ἀγίου Γεωργίου Κοντοῦ. Ὅταν ὅμως λίγο ἀργότερα ὁ Μεταξάκης ἐπισκέφθηκε τό Ἅγιον Ὄρος, πέτυχε μεγάλη χρηματική δωρεά γιά τή Σχολή ἀπό τή μονή Βατοπαιδίου. Μέ τά χρήματα ἐκεῖνα ἀγόρασε τήν πελώρια σέ ἑκταση οἰκία τοῦ Διοικητοῦ Λάρνακος Claude Delaval Cobham (ἐκεῖ πού ἀργότερα κτίστηκε ἡ Διανέλλειος Ἐπαγγελματική Σχολή) στήν ὁποία καί στεγάστηκε τό Ἱεροδιδασκαλεῖο ἀπό τό 1915 μέχρι τό 1932 ὅποτε τερμάτισε τή λειτουργία του. Φιλοδοξία τοῦ Μεταξά-

τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Σωφρόνιου Μιχαηλίδη

κη, ὅπως φαίνεται σέ μιά ὁμιλία του, ἦταν τό Ἱεροδιδασκαλεῖο τῆς Λάρνακος νά μεταλαμπαδεύσει τό φῶς του σ' ὅλη τή Μέση Ἀνατολή καί τή Μικρά Ἀσία (δέν εἶχε γίνει ἀκόμη ἡ Μικρασιατική καταστροφή κι ὁ ξεριζωμός τοῦ ἐκεῖ Ἑλληνισμοῦ).

Πίστευε πολύ στό συνδυασμό σέ ἓνα πρόσωπο τοῦ ἱερέα καί τοῦ δασκάλου, διότι ὁ δεσμός πού συνδέει τό δάσκαλο καί τόν ἱερέα εἶναι - ὅπως ἔλεγε σέ ὁμιλία του- «διά τῶν αἰῶνων σφυρηλατηθεῖς καί διά τοῦ ὑπέρ πίστεως καί πατρίδος κοινοῦ μαρτυρίου καθαγιασθεῖς».

Τό ωραῖο καί σημαντικό αὐτό ἔργο πού ὑποσχόταν πολλά καί γιά τήν Ἐκκλησία καί γιά τήν Ἐκπαίδευση, στά πρώτα ἐξῆς χρόνια (1910-1916), τά χρόνια τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου Β' τοῦ ἀπό Κιτίου, πολεμήθηκε ἀπό τήν Ἀρχιεπισκοπή καί δέν βοηθήθηκε καθόλου ἀπό τήν ἐπίσημη Κυπριακή Ἐκκλησία. Τοῦτο ὠφείλετο σέ διάφορες αἰτίες, κυριότερη τῶν ὁποίων ἦταν ἡ δυσαρρέσκεια τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου Β' γιά τήν ἴδρυση τῆς Σχολῆς στή Λάρνακα ἀπό τόν Κιτίου κι ὄχι στή Λευκωσία ἀπό τήν Ἀρχιεπισκοπή ἢ τήν ἰ. Σύνοδο.

Προηγουμένως (ἀμέσως μετά τήν ἀποκατάσταση τῆς Κυπριακῆς Ἱεραρχίας, τόν Φεβρουάριο τοῦ 1910), εἶχε συζητηθεῖ στήν ἰ. Σύνοδο ἡ ἀνάγκη ἴδρυσης Ἱερατικῆς Σχολῆς στή Λευκωσία, στό χῶρο τοῦ μονυδρίου τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς, ἀφοῦ ὅμως θά ἐγίνοντο πρῶτα ἐνέργειες γιά τήν εὔρεση τῶν ἀναγκαίων πόρων γιά τό κτίσιμό της καί τή συντήρησή της, πράγματα πού θά ἀπαιτοῦσαν πολύν χρόνο. Ὁ Μεταξάκης ἔριξε τότε τήν ἰδέα νά ἰδρύετο ἡ Σχολή στήν ἰ. μονή Ἀγίου Γεωργίου Κοντοῦ στή Λάρνακα, λύση πού θά ἐπέτρεπε τή σύντομη καί χωρίς πολλά ἔξοδα λειτουργία της. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀντετάχθη ἔντονα, ἀλλά ὁ Μεταξάκης δέν ἦταν ἄνθρωπος πού θά ἐκάμπτετο. Ἐνήργησε ἀστραπιαία καί κα-

τόρθωσε νά υλοποιήσει τή σκέψη του μέσα σέ ελάχιστο χρονικό διάστημα, ώστε ή Σχολή νά λειτουργήσει από τόν Σεπτέμβριο του ίδιου εκείνου χρόνου (1910), νά επιβιώσει καί νά προοδεύσει, παρά τήν έχθρότητα τής Αρχιεπισκοπής.

Ἐκτός από αὐτό, ὑπήρχαν μεταξύ τῶν δύο ἀνδρῶν καί ἄλλες, βαθιές διαφορές σέ θέματα ἐθνικά, πολιτικά καί ἄλλα: ὁ Κύριλλος Β΄ ἦταν ὁ ἐκπρόσωπος τής ἀδιάλλακτης ἐναντι τῶν Ἀγγλων πολιτικῆς· ὁ Μεταξάκης, ἀντίθετα, χωρίς νά εἶναι λιγότερο «ἐνωτικός», πίστευε στήν ἀνάγκη καλῶν σχέσεων μέ τούς Ἀγγλους, προσβλέποντας στά γενικότερα συμφέροντα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὁ Κύριλλος Β΄, ἐξ ἄλλου, ὅπως κι ὁ ἀνηψιός του ἀρχιμανδρίτης καί ἀργότερα Μητροπολίτης Κυρηναίας Μακάριος Μυριανθεύς, ἦταν ἀπροκάλυπτα βασιλόφρων, ἐνῶ ὁ Μεταξάκης ἀπροκάλυπτα βενιζελικός. Σέ διάφορα ἐκκλησιαστικά θέματα ὁ Κύριλλος Β΄ ἦταν πολύ συντηρητικός, ἐνῶ ὁ Μεταξάκης τολμηρός καί ριζοσπαστικός. Τόσον φιλύποπος καί προκατειλημμένος ἦταν ὁ Κύριλλος Β΄ ἐναντι τῶν πρωτοβουλιῶν τοῦ Μεταξάκη, ὅπως καί τοῦ Πάφου Ἰακώβου ὁ ὁποῖος τόν ὑποστήριζε, ὥστε σέ ἐμπιστευτική συνομιλία του τούς κατηγορήσει «ὅτι πράττωσιν ἔργα καινοφανῆ καί ὅτι θ' ἀποβῶσιν οἱ κακοὶ δαίμονες τής Ἐκκλησίας τής Κύπρου». (Μιά περίπτωση τέτοιου, «ἀνήκουστου» γιά τήν ἐποχή, νεωτερισμοῦ, ἦταν ἡ εἰσαγωγή ἠλεκτρικῶν πολυελαίων στούς ἰ. ναούς, κάτι πού πρῶτος ὁ Μεταξάκης τόλμησε νά κάμει. Τό πράγμα θεωρήθηκε τότε ἀνεπίτρεπτη καινοτομία, καί προκάλεσε τήν ἐκδοση δύο ἀπαγορευτικῶν ἐγκυκλιῶν τής ἰ. Συνόδου, ἡμ. 22 Μαρτίου 1918 καί 14 Ἀπριλίου 1921, ὅταν ναοί κι ἄλλων ἐπαρχιῶν ζήτησαν νά εἰσαγάγουν τόν ἠλεκτρισμό στή θεία λατρεία). Ὅλες αὐτές οἱ διαφορές ἀπόψεων ἐρμηνεύουν τήν έχθρότητα τοῦ Αρχιεπισκόπου Κυριλλίου Β΄ καί τοῦ ἀνηψιοῦ του Μακαρίου Μυριανθέως πρὸς τό Ἱεροδιδασκαλεῖο τοῦ Μεταξάκη.

Τό Ἱεροδιδασκαλεῖο ἀντιμετώπισε

καί τήν ἐχθρότητα προυχόντων καί ἰσχυρῶν λαϊκῶν παραγόντων γιά τό λόγο ὅτι ἀνήκε στήν Ἐκκλησία καί, ἐπομένως, ξέφευγε ἀπό τή δική τους δικαιοδοσία, ἀντίθετα μέ ὅ,τι συνέβαινε μέ τό Παγκύπριο Διδασκαλεῖο τής Λευκωσίας, πού ἀποτελοῦσε τμήμα τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου.

Ἡ κατάσταση ἄλλαξε μέ τό θάνατο τοῦ Κυριλλίου Β΄, τό 1916, καί τήν ἄνοδο στόν ἀρχιεπισκοπικό θρόνο τοῦ παλαιοῦ ἀντιπάλου του, Αρχιεπισκόπου Κυριλλίου Γ΄ τοῦ ἀπό Κυρηναίας (1916-1933), ὁ ὁποῖος ἔδωσε στό Ἱεροδιδασκαλεῖο τήν ἀμέριστη ὑποστήριξή του, ἐνῶ τό 1918 ἡ ἰ. Σύνοδος τό ἀναλάμβανε ἐπίσημα ὑπό τήν αἰγίδα της. Τήν ἴδια θερμή ὑποστήριξη ἔδωσε σ' αὐτό καί ὁ διάδοχος τοῦ Μεταξάκη στό θρόνο Κιτίου, Νικόδημος Μυλωνάς. Ὁ μόνος πού ἐξακολουθοῦσε νά τηρεῖ ἀρνητική πρὸς αὐτό στάση ἦταν ὁ Κυρηναίος Μακάριος Μυριανθεύς (1917-1947). Τό Ἱεροδιδασκαλεῖο λειτούργησε μέχρι τό 1932, καί πρόσφερε πολλά στόν τόπο, ἂν καί ὄχι ὅσα ἠλπιζεν ὁ ἰδρυτής του, γιάτί οἱ πῖο πολλοὶ ἀπό τούς ἀποφοίτους του παρέμειναν λαϊκοὶ διδάσκαλοι κι ὄχι ἱερωμένοι.

Ὁ Κιτίου Μελέτιος Μεταξάκης, ὅσον ἀφορᾶ τόν ἐκπαιδευτικό τομέα, δέν περιορίστηκε μόνο στήν ἴδρυση τοῦ Παγκυπρίου Ἱεροδιδασκαλείου. Παράλληλα μέ αὐτή, συγκάλεσε τόν Ἰούνιο τοῦ 1911 στή Μητρόπολη σύσκεψη παραγόντων τής Λάρνακος, ἡ ὁποία υἰοθέτησε τά ἐκπαιδευτικά σχέδια τοῦ Φίλιου Ζαννέτου γιά μετατροπή τοῦ μέχρι τότε λειτουργούντος Ἡμιγυμνασίου σέ πλήρη ἐμπορική σχολή Μέσης Παιδείας. Ἔτσι, τήν Κυριακή 2 Ὀκτωβρίου 1911 εἶδε τίς προσπάθειές του νά καρποφοροῦν, μέ τά ἐγκαίνια τοῦ νεοἰδρυθέντος Παγκυπρίου Ἐμπορικοῦ Λυκείου Λάρνακος (ΠΕΛΛ) πού, μέχρι τή δεκαετία τοῦ 1960, παρέμενε ἡ μόνη ἐλληνική Σχολή Μέσης Παιδείας στή Λάρνακα, μέ παγκύπριο κύρος καί ἀκτινοβολία. Ἀργότερα (1916) μελετοῦσε τήν ἴδρυση Γεωργικῆς Σχολῆς στό μοναστήρι τοῦ Μέσα Ποταμοῦ.

Θείες Λειτουργίες καί Χοροστασίες

Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Λεμεσού κ. Ἀθανασίου

ΚΥΡΙΑΚΗ 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Ὁ Πανιερωτάτος Μητροπολίτης Λεμεσού κ. Ἀθανάσιος προεξήρχε Ἀρχιερατικοῦ Συλλειτουργοῦ στὸν Μητροπολιτικὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Μεγαλομάρτυρος στή Νεάπολη (Ἑλλάδας), συλλειτουργούντων τῶν Σεβασμωτάτων Μητροπολιτῶν Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως κ.Βαρνάβα καί Γρεβενῶν κ.Δαυίδ.

ΣΑΒΒΑΤΟ 7 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἐσπερινοῦ στὸν πανηγυρίζοντα ἱ.ναὸ τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ Μονοβόλικου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 8 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν πανηγυρίζοντα ἱ.ναὸ τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ Παρεκκλησιαῶν.

ΔΕΥΤΕΡΑ 9 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν πανηγυρίζοντα ἱ.ναὸ τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου Λεμεσού, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὁποίας χειροθέτησε σέ πνευματικὸ τὸν Αἰδεσιμολογιώτατο Πρωτ. Κωνσταντῖνο Σταύρου.

Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἐσπερινοῦ στὸν πανηγυρίζοντα ἱ.ναὸ τοῦ Ἁγίου Ἀρσενίου τοῦ Καππαδόκου Κυπερούνας.

ΤΡΙΤΗ 10 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν πανηγυρίζοντα ἱ.ναὸ τῶν Ἁγίων Παΐσιου Ἀγορείτου καί Ἀρσενίου τοῦ Καππαδόκου Λεμεσού.

Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἐσπερινοῦ στὸν πανηγυρίζοντα ἱ.ναὸ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ στὸν Ἅγιο Ἀθανάσιο.

ΤΕΤΑΡΤΗ 11 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Συγχοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἐσπερινοῦ στὸν πανηγυρίζοντα ἱ.ναὸ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος μετὰ τῶν Σεβασμωτάτων Μητροπολιτῶν Νέας Κρήνης καί Καλαμαριάς κ.Ἰουστίνου καί Κίτρος, Κατερίνης καί Πλαταμώνος κ.Γεωργίου καί τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ.Νικολάου.

ΠΕΜΠΤΗ 12 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Συμμετέσχε σέ Πολυαρχιερατικὸ Συλλειτουργοῦ στὸν πανηγυρίζοντα ἱ. ναὸ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμωτάτου Μητροπολίτη Κίτρος, Κατερίνης καί Πλαταμώνος κ.Γεωργίου καί συλλειτουργούντων τοῦ Σεβασμωτάτου Μητροπολίτη Νέας

Κρήνης καί Καλαμαριάς κ.Ἰουστίνου καί τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ.Νικολάου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν ἱ. ναὸ Ἁγίου Γεωργίου Κελλακίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 20 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἐσπερινοῦ στὸν πανηγυρίζοντα ἱ.ναὸ Παναγίας Ἄγρου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 21 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στήν πανηγυρίζουσα ἱ.μονὴ Παναγίας Ἀμασοῦς.

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν ἱ. ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Χαβούζας.

ΠΕΜΠΤΗ 26 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν πανηγυρίζοντα ἱ.ναὸ Ἁγίου Στυλιανοῦ τοῦ Συνοικισμοῦ Λινόπετρας.

ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν ἱ.ναὸ Τιμίου Σταυροῦ τοῦ Συνοικισμοῦ Πάνω Πολεμιδιῶν.

Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἐσπερινοῦ στὸν πανηγυρίζοντα ἱ. ναὸ Ἀποστόλου Ἀνδρέα Μέσα Γειτονιάς.

ΔΕΥΤΕΡΑ 30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν πανηγυρίζοντα ἱ.ναὸ Ἀποστόλου Ἀνδρέα Χαράκη.

ΤΡΙΤΗ 1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία κατὰ τὴ διάρκεια ἀγρυπνίας στὸν ἱερό ναὸ Ἁγίου Νικολάου Λεμεσού, μετὰ τὴν εὐκαιρία τῆς μνήμης τοῦ Ὁσίου Πορφυρίου τοῦ Καυσοκαλυβίτου.

ΠΕΜΠΤΗ 3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἐσπερινοῦ στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναὸ Ἁγίας Βαρβάρας Ζακακίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἐσπερινοῦ στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναὸ Ἁγίου Σάββα Ὑψωνα.

ΣΑΒΒΑΤΟ 5 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναὸ Ἁγίου Σάββα Ὑψωνα.

ΚΥΡΙΑΚΗ 6 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναὸ Ἁγίου Νικολάου Κάτω Πολεμιδιῶν.

Νοεμβρίου και Δεκεμβρίου

ΤΕΤΑΡΤΗ 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἀγίας Ἄννας Σπιταλίου.

ΠΕΜΠΤΗ 10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στό ιερό παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγίου Βηχλιανοῦ Ὑψωνα.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 11 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Σπυρίδωνα Λεμεσοῦ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 13 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἀγίας Τριάδας.

ΔΕΥΤΕΡΑ 14 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Ἐλευθερίου

Μουτταγιάκας.

ΤΡΙΤΗ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Ἐλευθερίου Λεμεσοῦ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 20 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἀποστόλου Βαρνάβα Συνοικισμοῦ Ἁγίου Ἰωάννη.

ΔΕΥΤΕΡΑ 21 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στό πανηγυρίζον παρεκκλήσιο τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας Πολεμιδίων.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 25 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς.

ΚΥΡΙΑΚΗ 27 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίου Φιλίππου Λατσιῶν.

Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ. Νικολάου

ΚΥΡΙΑΚΗ 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κύριος Νικόλαος τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ι. ναό Ἁγίου Δημητρίου Συκόπετρας.

ΔΕΥΤΕΡΑ 2 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στόν πανηγυρίζοντα ι. ναό Ἁγίου Γεωργίου Χαβούζας.

ΤΡΙΤΗ 3 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ι. ναό Ἁγίου Γεωργίου Ὑψωνα.

ΣΑΒΒΑΤΟ 7 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στόν πανηγυρίζοντα ι. ναό Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ στήν Παρεκκλησιά.

ΚΥΡΙΑΚΗ 8 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ι. ναό Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ Σουνίου.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στόν πανηγυρίζοντα ι. ναό Ἁγίου Νεκταρίου Λεμεσοῦ.

ΔΕΥΤΕΡΑ 9 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στόν πανηγυρίζοντα ι. ναό τῶν Ἁγίων Παΐσιου τοῦ Ἀγιορείτου καί Ἀρσενίου τοῦ Καππαδόκου

Λεμεσοῦ.

ΤΡΙΤΗ 10 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ι. ναό Ἁγίου Ἀρσενίου τοῦ Καππαδόκου.

ΤΕΤΑΡΤΗ 11 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ι. ναό Ἁγίου Μηνᾶ στόν Ἅγιο Ἀθανάσιο.

Συγχοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στόν πανηγυρίζοντα ι. ναό Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος μετά τῶν Σεβασμωτάτων Μητροπολιτῶν Νέας Κρήνης καί Καλαμαριάς κ. Ἰουστίνου καί Κίτρος, Κατερίνης καί Πλαταμώνος κ. Γεωργίου καί τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου.

ΠΕΜΠΤΗ 12 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Συμμετέσχε σέ Πολυαρχιερατικό Συλλεΐτουργο στόν πανηγυρίζοντα ι. ναό Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμωτάτου Μητροπολίτη Κίτρος, Κατερίνης καί Πλαταμώνος κ. Γεωργίου καί συλλειτουργούντων τοῦ Σεβασμωτάτου Μητροπολίτη Νέας Κρήνης καί Καλαμαριάς κ. Ἰουστίνου καί τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου.

ΣΑΒΒΑΤΟ 14 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ι.ναό Ἀγίων Παΐσιου τοῦ Ἀγιορείτου καί Ἀρσενίου τοῦ Καππαδόκου στή Λεμεσό, κατά τή διάρκεια τῆς ὁποίας χειροτόνησε εἰς Πρεσβύτερον τόν εὐλαβέστατο Διάκονο Χρῆστο Ἡρακλέους.

ΚΥΡΙΑΚΗ 15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ι. ναό Ἀγίου Ἀντωνίου Λεμεσοῦ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 20 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν ι. ναό Παναγίας Χρυσελευσίνης Πραστειοῦ Κελλακίου.

ΣΑΒΒΑΤΟ 21 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στήν πανηγυρίζουσα ἱ.μονή Παναγίας Σφαλαγγιωτίσσης.

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ι. ναό Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος Λεμεσοῦ.

ΤΡΙΤΗ 24 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ι. ναό Ἀγίας Αἰκατερίνης τῆς ἱ.μονῆς Παναγίας Ἀμρουσῶν παρά τήν Ἀψιοῦ.

ΤΕΤΑΡΤΗ 25 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ι. ναό Ἀγίου Στυλιανοῦ Συνοικισμοῦ Λινόπετρας.

ΣΑΒΒΑΤΟ 28 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν ι. ναό Τιμίου Σταυροῦ Συνοικισμοῦ Πάνω Πολεμιδίων.

ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ι. ναό Ἀπ. Ἀνδρέα καί Ὁσίας Φωτεινῆς Συνοικισμοῦ Κολοσσίου.

Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ι. ναό Ἀποστόλου Ἀνδρέα Χαράκη.

ΔΕΥΤΕΡΑ 30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ι. ναό Ἀποστόλου Ἀνδρέα Μ.Γειτονιάς.

ΤΡΙΤΗ 1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας στόν ἱερό ναό Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου Λεμεσοῦ.

ΠΕΜΠΤΗ 3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζον παρεκκλήσιο τῆς Ἀγίας Βαρβάρας τῆς κοινότητος Ἀγίου Τύχωνα.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Συμμε-

τέσχε σέ Ἀρχιερατικό Συλλεΐτουργο στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἀγίας Βαρβάρας Ζακακίου, προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γουινέας κ.Γεωργίου.

Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας στόν ἱερό ναό Θεοπατόρων Ἰωακείμ καί Ἄννης παρά τόν Ἅγιο Τύχωνα.

ΣΑΒΒΑΤΟ 5 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἀγίου Νικολάου Κάτω Πολεμιδίων.

ΚΥΡΙΑΚΗ 6 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Προεξήρχε Ἀρχιερατικοῦ Συλλεΐτουργοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἀγίου Νικολάου Λεμεσοῦ, συλλειτουργοῦντος τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Λήδρας κ. Ἐπιφανίου.

ΤΡΙΤΗ 8 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἀγίας Ἄννης Σπιταλίου.

ΤΕΤΑΡΤΗ 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζον παρεκκλήσιο τῆς Ἀγίας Ἄννας Μέσα Γειτονιάς.

ΣΑΒΒΑΤΟ 12 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἀγίου Σπυριδῶνα Λεμεσοῦ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 13 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἀγίου Γεωργίου Ἀκρούνας.

ΔΕΥΤΕΡΑ 14 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἀγίου Ἐλευθερίου Μέσα Γειτονιάς.

ΤΡΙΤΗ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἀγίου Ἐλευθερίου Μουτταγιάκας.

ΚΥΡΙΑΚΗ 20 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἀγίου Νικολάου Παλώδιας.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 25 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως τῆς κοινότητος Ἀσωμάτων.

ΚΥΡΙΑΚΗ 27 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἀγίου Ἰωσήφ τοῦ Μνήστορος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ

ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε η συναυλία, με θέμα: «Κάνω την αγάπη πράξη», την οποία διοργάνωσε τό Πολυδύναμο Κέντρο «Άγ. Ιωάννης ο Έλεήμων» και η Φιλόπρωχος Αδελφότητα της Μητροπόλεώς μας, στον Χαρουπόμυλο Λανίτη. Τήν εκδήλωση χαιρέτισε ο Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Αμαθούντος κ. Νικόλαος και ο κ. Χρίστος Παπαδόπουλος, υπεύθυνος του Πολυδύναμου Κέντρου. Στή συνέχεια τραγούδησαν οι Λουκάς Γιώρκας και Χριστίνα Άβερκίου.

Με λαμπρούς έορτασμούς τιμήθηκε και φέτος η μνήμη του Πολιούχου Αγίου της πόλεώς μας, Αγ. Ιωάννη του Έλεήμονος. Στόν πανηγυρίζοντα όμώνυμο ιερό ναό τό άπόγευμα της Τετάρτης 11 Νοεμβρίου τελέστηκε Πολυαρχιερατικός έσπερινός, χοροστατούντος του Σεβ. Μητροπολίτου Νέας Κρήνης και Καλαμαριάς κ. Ίουστίνου, ό όποιος και κήρυξε τον θείο λόγο, συγχοροσταούντων των Σεβ. Μητροπολιτών Κίτρου και Κατερίνης κ. Γεωργίου, Λεμεσού κ. Άθανασίου και του Θεοφ. Έπισκόπου Αμαθούντος κ. Νικολάου. Έψαλλαν ή χορωδία της Μητροπόλεώς μας “Ρωμανός ό Μελωδός” και ή χορωδία της Μητροπόλεως Τριμυθούντος “Κύπριοι Μελωδοί”. Τήν ήμέρα της έορτής τελέστηκε Πολυαρχιερατικό

Συλλειτουργοῦ στὸν ἱερό ναὸ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Ἐλεήμονος, προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρου καὶ Κατερίνης κ. Γεωργίου καὶ συλλειτουργούντων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριάς κ. Ἰουστίνου, Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου καὶ τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ. Νικολάου. Τὸν θεῖο λόγο κήρυξε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κίτρου καὶ Κατερίνης κ. Γεώργιος.

Τὸ βράδυ τῆς 12ης Νοεμβρίου πραγματοποιήθηκε καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωση πρὸς τιμὴν τοῦ Γέροντος Μωυσῆ τοῦ Ἁγιορείτου, στὴν αἴθουσα ἐκδηλώσεων τῆς Μητροπόλεώς μας. Στὴν ἐκδήλωση παρέστη καὶ μίλησε γιὰ τὸν μακαριστὸ γέροντα Μωυσῆ, ὁ ὑποτακτικὸς τοῦ γέροντος τοῦ ἱεροῦ κελλίου Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου Καρυῶν Ἁγίου Ὁρους, Ἀρχιμ. Χρυσόστομος. Στὴ συνέχεια ἡ χορωδία τῆς Μητροπόλεώς μας «Ἀνατολή» ὑπὸ τὴ διεύθυνση τοῦ Πρωτ. Νικόλαου Λυμπουρίδη παρουσίασε σύντομο μουσικὸ πρόγραμμα. Ἀκολούθησε φιλμάκι σχετικὸ μὲ τὴ ζωὴ τοῦ Γέροντος Μωυσῆ. Τὴν ἐκδήλωση ἔκλεισε μὲ χαιρετισμὸ ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος.

Στὶς 14 Νοεμβρίου ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος λειτούργησε στὸν ἱερό ναὸ τῶν Ἁγίων Παΐσιου τοῦ Ἁγιορείτου καὶ Ἀρσενίου τοῦ Καπαδόκου, ὅπου κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία τέλεσε τὴν εἰς Πρεσβύτερο χειροτονία τοῦ διακόνου π. Χρήστου Ἡρακλέους. Ὁ π. Χρήστος εἶναι ἔγγαμος, ἐκπαιδευτικὸς Δημοτικῆς ἐκπαίδευσης καὶ θὰ ἐξυπηρετεῖ τὶς ἀνάγκες τοῦ ἱεροῦ προσκυνηματικοῦ ναοῦ Ἁγίου Ἰωσήφ τοῦ Μνήστορος.

Παγκύπριο Έπιστημονικό Συνέδριο πραγματοποιήθηκε τό Σάββατο 28 Νοεμβρίου, στην αίθουσα εκδηλώσεων τής Μητροπόλεώς μας, μέ θέμα: «Περιβάλλον και Όρθοδοξία». Τό συνέδριο διοργάνωσε τό Κυπριακό Κέντρο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Έκπαίδευσης (ΚΥ.Κ.Π.Ε.Ε.) τής Ίερās Μητροπόλεώς μας σέ συνεργασία μέ τό Τμήμα Θεολογίας και Πολιτισμού του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, τό ΤΕ.ΠΑ.Κ. και τήν Π.Ε.Ε.Θ, υπό τήν αιγίδα του Ύπουργού Γεωργίας και Περιβάλλοντος κ. Νίκου Κουγιάλη. Στο συνέδριο διαβάστηκε χαιρετισμός του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ.Βαρθολομαίου. Ο Πανιερώτατος Μη-

τροπολίτης μας στον χαιρετισμό του τόνισε ότι όλη ή κτίση και δημιουργία είναι κτίσμα του Θεού και όλα έγιναν για τον άνθρωπο, ό οποίος καλείται μέσω αυτών να γνωρίσει τον πλάστη και δημιουργό του Θεό. Απηύθυναν χαιρετισμό εκ μέρους του Ύπουργού Γεωργίας ό κ. Θεόδουλος Μεσημέρης, Άνώτερος Λειτουργός Περιβάλλοντος, ή κα Ίωάννα Παναγιώτου, Επίτροπος Περιβάλλοντος, ό Δρ. Κώστας Κώστα, Πρόεδρος του Τμήματος Έπιστήμης και Τεχνολογίας Περιβάλλοντος του ΤΕ.ΠΑ.Κ. και ό κ. Γιώργος Κυριάκου, Πρόεδρος τής Παγκύπριας Ένωσης Θεολόγων Κύπρου. Έκπρόσωποι του Ύπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, του Πανεπιστημίου Κύπρου, του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου και του Πα-

νεπιστημίου Λευκωσίας παρουσίασαν τίς εισηγήσεις τους σχετικά μέ τό κύριο θέμα του Συνεδρίου. Έπιπρόσθετα, έγινε παρουσίαση του βιβλίου «Βιοηθική του περιβάλλοντος: Η Όρθοδοξη προσέγγιση τής κτίσης» του Έπιστημονικού Διευθυντή του ΚΥ.Κ.Π.Ε.Ε Δρος Ανδρέα Χατζηχαμπή, από τον Καθηγητή του Πανεπιστημίου Κύπρου Δρ. Σταύρο Φωτίου.

Τό Συνέδριο ολοκληρώθηκε μέ τή συζήτηση στρογγυλής τραπέζης σχετικά μέ τό «Περιβάλλον και Όρθοδοξία: ένα σύγχρονο πεδίο άσκησης ποιμαντικής διακονίας». Τή συζήτηση συντόνιζε ό Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Άμαθούντος κ. Νικόλαος, Πρόεδρος του Κυπριακού Κέντρου Περιβαλλοντικής Έρευνας και Έκπαίδευσης.

Τά όνομαστήριά του έόρτασε στίς 6 Δεκεμβρίου ό Θεοφ. Έπίσκοπος Άμαθούντος κ. Νικόλαος. Τήν παραμονή τής έορτής του Άγ. Νικολάου, ό Θεοφιλέστατος χοροστάτησε κατά τήν άκολουθία του πανηγυρικού έσπερινού, στον ι. ναό Άγ. Νικολάου Κάτω Πολεμιδιών. Τήν κυριώνυμο ήμέρα προεξήρχε τής πανηγυρικής Θείας Λειτουργίας στον ι. ναό Άγ. Νικολάου Λεμεσού συλλειτουργούντος του Θεοφ. Έπισκόπου Λήδρας κ. Έπιφανίου. Έπίσης έλαβαν

μέρος στη Θεία Λειτουργία ὁ Πρωτοσύγκ. τῆς Μητροπόλεώς μας, Ἀρχιμ. Ἰσαάκ, ὁ Καθηγ. τῆς Ἱ. Μ. Τιμίου Προδρόμου Μέσα Ποταμοῦ, Ἀρχιμ. Παΐσιος καί ἄλλοι κληρικοί. Τόν πανηγυρικό τῆς ἡμέρας ἐκφώνησε ὁ κ. Σταῦρος Ὀλύμπιος, Διευθυντής τοῦ Γραφείου Ποιμαντικῆς Διακονίας τῆς Μητροπόλεώς μας. Μετά τό πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας ὅπως καί ὅλη τήν ἡμέρα ὁ Θεοφιλέστατος δέχθηκε τίς εὐχές πλήθους πιστῶν. Μεταξύ ὧσων εὐχήθηκαν στόν Θεοφιλέστατο ἦταν καί ὁ Πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας κ. Νίκος Ἀναστασιάδης.

Ὁλοκληρώθηκε τήν Παρασκευή 18 Δεκεμβρίου, τό Σεμινάριο τῆς Σχολῆς Γονέων, μέ γενικό θέμα: « Γάμος: ἡ Ἄσκηση τῆς Ἀγάπης», τό ὅποιο διοργάνωσε μέ μεγάλη ἐπιτυχία ἡ Μητρόπολή μας. Κατά τούς μήνες Νοέμβριο καί Δεκέμβριο μίλησαν οἱ: Δρ. Ἑλένη Καραγιάννη - παιδοψυχίατρος, μέ θέμα: « Ἡ ὁμορφιά καί ἡ δυσκολία τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων», Χριστίνα Μιχαλοπούλου - ψυχολόγος, μέ θέμα: « Ἐπιθυμία καί Ἀγάπη στό Γάμο», Δρ. Μάριος Ἀργυρίδης - Καθηγητής Συμβουλευτικῆς Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Νεάπολης,

μέ θέμα: «Ύπάρχει τελικά συνταγή για μιά υγιή σχέση;», Δρ. Παναγιώτα Άγαπίου - Παιδοψυχίατρος, μέ θέμα: «Γάμος: επικίνδυνες αποστολές;», Γερόντισσα Θεοξένη, Ήγουμένη Ί.Μ.Χρυσοπηγής Κρήτης, μέ θέμα: «Ή διδασκαλία του Άγιου Πορφυρίου για τά παιδιά και τήν οικογένεια», Δρ. Αθανάσιος Καρκαλιάς - Ψυχοθεραπευτής, μέ θέμα: «Χαρακτηριστικά μιάς σταθερής και λειτουργικής συζυγικής σχέσης». Τελευταίος εισηγητής, μέ τόν όποιο έκλεισε ό κύκλος τών διαλέξεων, ήταν ό Πανιερώτατος Μητροπολίτης Λεμεσού κ. Αθανάσιος. Ό Πανιερώτατος μίλησε μέ θέμα: «Ή κρίση τής συζυγικής σχέσης. Βασικά αίτια και τρόποι άποφυγής τής». Τό σεμινάριο τής Σχολής Γονέων παρακολούθησε πλήθος κόσμου.

Μέ μεγάλη έπιτυχία πραγματοποιήθηκε και φέτος ή συναυλία τών Μουσικών Συνόλων τής Μητροπόλεώς μας, μέ τήν εύκαιρία τής έορτής τών Χριστουγέννων. Ή συναυλία έλαβε χώρα στό θέατρο Ριάλτο και περιλάμβανε παραδοσιακά κάλαντα του Δωδεκαημέρου, από διάφορες περιοχές του έλληνισμού και έκκλησιαστικούς ύμνους. Τήν εκδήλωση έκλεισε ό Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας, ό όποίος άπηύθυνε τόν πατρικό του λόγο και εύχήθηκε πρός όλους για τίς έπικείμενες έορτές.

Ή Μητρόπολή μας είχε τή μεγάλη εύλογία νά υποδεχθεί αντίγραφο τής θαυματουργής εικόνας τής Παναγίας Γαλακτοτροφούσας από τήν Ί. Μ. Χιλανδαρίου Άγιου Όρους. Ή ύποδοχή πραγματοποιήθηκε τό απόγευμα τής Κυριακής 20 Δεκεμβρίου από τόν Πανιερώτατο Μητροπολίτη μας, στόν ι. ναό Παναγίας Γλυκιώτισσας και στήν παρουσία του Πανιερωτάτου Μη-

τροπολίτου Κυρηναίας κ. Χρυσοστόμου, ο οποίος και χοροστάτησε στὸν πανηγυρικό Ἀρχιερατικό ἔσπερινό, πού ἀκολούθησε. Ἡ εἰκόνα θά φυλάσσειται ὡς ἀνεκτίμητος θησαυρός στὸν ἐν λόγῳ ἱερό ναό.

Κοντά στους ἀσθενεῖς ἀδελφούς μας κατὰ τίς ἑορτές τῶν Χριστουγέννων, βρέθηκε ἡ ὁμάδα ποιμαντικῆς διακονίας Νοσοκομείου τῆς Μητροπόλεώς μας, μαζί μέ μέλη τῆς χορωδίας «Ρωμανός ὁ μελωδός» καί τῆς παραδοσιακῆς χορωδίας “Ἀνατολή”, οἱ ὁποῖοι ἔψαλλαν τά κάλαντα καί εὐχήθηκαν στους ἀσθενεῖς καλά Χριστούγεννα καί γρήγορη ἀνάρρωση.

Μέ λαμπρότητα ἐορτάστηκε ἡ κατὰ σάρκα Γέννησις τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σέ ὄλους τούς ναούς τῆς Μητροπόλεώς μας. Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος λειτούργησε καί κήρυξε τόν θεῖο λόγο στὸν Μητροπολιτικό ἱερό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς. Στή Θεία Λειτουργία παρέστησαν στρατιωτικές, ἀστυνομικές καί ἄλλες Ἀρχές τοῦ τόπου. Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθούντος κ. Νικόλαος λειτούργησε καί κήρυξε τόν θεῖο λόγο στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος στήν κοινότητα Ἀσωμάτου.

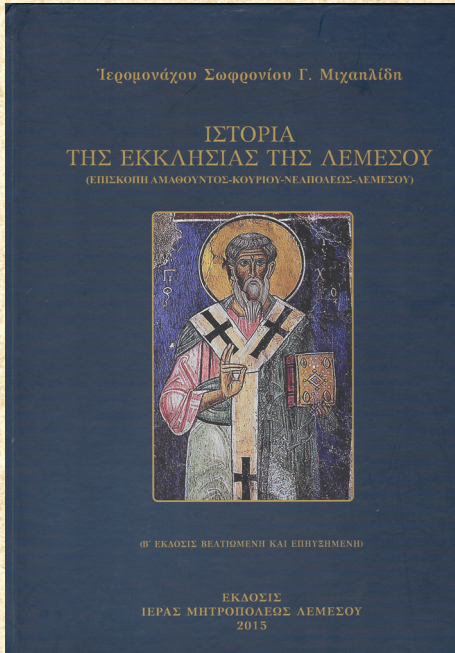

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ίστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Λεμεσοῦ

Ἱερομονάχου Σωφρονίου Μιχαηλίδη

Ἐξεδόθη ἀπὸ τὴν Ἱερά Μητρόπολη Λεμεσοῦ καὶ κυκλοφορεῖ ἀπὸ τὰ βιβλιοπωλεῖα τῆς ἡ δευτέρῃ βελτιωμένη καὶ ἐπαυξημένη ἐκδοση τοῦ βιβλίου «Ίστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Λεμεσοῦ», τοῦ Ἱερομονάχου Σωφρονίου Μιχαηλίδη. Πρόκειται γιὰ ἓνα μνημειώδες ἔργο, στό ὁποῖο ὁ συγγραφέας μέ σεβασμό στήν ἱστορική ἀλήθεια, γλαφυρό ὕφος καί σαφῆ διατύπωση συνέλεξε μέ πολύ μόχθο καί κατέγραψε ὅλα τὰ στοιχεῖα πού ἀφοροῦν στήν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Λεμεσοῦ καί τῶν προκατόχων Ἐπισκοπῶν Ἀμαθοῦντος, Κουρίου καί Νεαπόλεως. Ἐνα περισπούδαστο ἔργο, στό ὁποῖο ὁ συγγραφέας παρουσιάζοντας ἱστορικά γεγονότα, πρόσωπα, ἱερούς ναούς καί μονές, ἐκκλησιαστικά μνημεῖα καί ἄλλες πληροφορίες συμβάλλει στήν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Λεμεσοῦ, ἀλλά καί τῆς καθόλου ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, τῆς ὁποίας ἀναδεικνύει τόν ὑψηλό ρόλο διὰ μέσου τῶν αἰῶνων. Τό παρόν ἔργο προλογίζει ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Λεμεσοῦ κ. Ἀθανάσιος.

Λειτουργική Ὑμνωδία

Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ

Κυκλοφοροῦν ἀπὸ τὰ βιβλιοπωλεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ, ὁ νέος διτλός ψηφιακός δίσκος μέ ψάλματα τῆς Θείας Λειτουργίας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος συνοδεύεται ἀπὸ ἀντίστοιχο μουσικό βιβλίο, πού περιέχει τούς ψαλλόμενους ὕμνους σε βυζαντινὴ σημειογραφία. Ἡ παρούσα ἐκδοση τοῦ ψηφιακοῦ δίσκου καί τό βιβλίο πού τό συνοδεύει περιέχουν ὁλόκληρη τὴ Θεία Λειτουργία τῆς Κυριακῆς καί στό παράρτημα ἄλλους ὕμνους, ὅπως τυπικά, μακαρισμούς κ.ἄ. καθὼς καί τὰ ψαλλόμενα τῆς Ἀρχιερατικῆς Θείας Λειτουργίας.

